

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr 2/2017
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 12 stycznia 2017 r.

RAPORT Z WIZYTACJI
(profil praktyczny)

dokonanej w dniach 22 - 23 maja 2017 na kierunku
GOSPODARKA NIERUCHOMOŚCIAMI
prowadzonym na studiach pierwszego stopnia,
na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania
Uniwersytetu Szczecińskiego

Warszawa, 2017

Spis treści

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu	4
1.1. Skład Zespołu Oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej	4
1.2. Informacja o procesie oceny	4
2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku	4
3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej	5
4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej	6
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni.....	6
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1	6
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	9
Dobre praktyki	9
Zalecenia	9
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.....	10
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2.....	10
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	15
Dobre praktyki	15
Zalecenia	15
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	16
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3.....	16
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	21
Dobre praktyki	22
Zalecenia	22
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia.....	22
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4.....	22
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	25
Dobre praktyki	25
Zalecenia	26
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia ..	26
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5.....	26
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	26
Dobre praktyki	27
Zalecenia	27
Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia.....	27
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6.....	27
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	29
Dobre praktyki	29

Zalecenia	29
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	29
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7.....	30
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	32
Dobre praktyki	33
Zalecenia	33
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia	33
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8.....	33
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	37
Dobre praktyki	38
Zalecenia	38
5. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny	38
Załączniki:.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia.	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków Zespołu Oceniającego	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 4. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego)	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 5. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy nie mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego)	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 6. Wykaz modułów zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa	Błąd! Nie zdefiniowano z
Załącznik nr 7. Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład Zespołu Oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Przewodniczący: dr hab. Wiesław Ciechomski, członek PKA

Członkowie:

1. prof. dr hab. Andrzej Cieślik, członek PKA
2. dr hab. Joanna Moczydłowska, członek PKA
3. mgr Marcin Wojtkowiak, ekspert PKA, przedstawiciel pracodawców
4. mgr Anna Tuchewicz, obserwator z grona pracodawców
5. mgr Grzegorz Kołodziej, ekspert PKA ds. postępowania oceniającego
6. Agnieszka Kowalczyk, ekspert PKA ds. studenckich

1.2. Informacja o procesie oceny

Ocena jakości kształcenia na kierunku *gospodarka nieruchomościami* prowadzonym na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonego przez Komisję na rok akademicki 2016/2017. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz pierwszy.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny programowej Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytację poprzedzono zapoznaniem się Zespołu Oceniającego z raportem samooceny przedłożonym przez Uczelnię. Raport Zespołu Oceniającego PKA został opracowany na podstawie hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy prac etapowych oraz losowo wybranych prac dyplomowych wraz z ich recenzjami, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami, przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego, a także studentami ocenianego kierunku.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków Zespołu Oceniającego PKA, zamieszczono w Załączniku nr 2.

2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku

Nazwa kierunku studiów	Gospodarka nieruchomościami
Poziom kształcenia (studia I stopnia/studia II stopnia/jednolite studia magisterskie)	Studia pierwszego stopnia
Profil kształcenia	Praktyczny
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	Studia stacjonarne
Nazwa obszaru kształcenia, do którego został przyporządkowany kierunek (w przypadku, gdy kierunek został przyporządkowany do więcej niż jednego obszaru kształcenia należy podać procentowy udział liczby punktów ECTS dla każdego z tych obszarów w liczbie punktów ECTS przewidzianej w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia)	Obszar nauk społecznych
Dziedziny nauki/sztuki oraz dyscypliny naukowe/artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia na ocenianym kierunku	Dziedzina nauk ekonomicznych Dyscypliny: ekonomia, nauki o zarządzaniu

(zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 8 sierpnia 2011 w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, Dz.U. 2011 nr 179 poz. 1065)		
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS przewidziana w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia	6 semestrów/180 punktów ECTS	
Wymiar praktyk zawodowych / liczba godzin praktyk	3 miesiące /13 punktów ECTS /325 godz.	
Specjalności realizowane w ramach kierunku studiów	Brak	
Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwentów	Licencjat	
Liczba nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego	9 nauczycieli akademickich	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	107	-
Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów na studiach stacjonarnych	1788	-

3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Ocena stopnia spełnienia kryterium (Wyróżniająca / W pełni / Zadowolająca/ Częściowa / Negatywna)
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	W pełni
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	Zadowolająca
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	Zadowolająca
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	W pełni
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 6. Umiędzynarodowienie procesu kształcenia	Zadowolająca
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia	W pełni

Jeżeli argumenty przedstawione w odpowiedzi na raport z wizytacji lub wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy będą uzasadniały zmianę uprzednio sformułowanych ocen, raport powinien zostać uzupełniony. Należy, w odniesieniu do każdego z

kryteriów, w obrębie którego ocena została zmieniona, wskazać dokumenty, przedstawić dodatkowe argumenty i informacje oraz syntetyczne wyjaśnienia przyczyn, które spowodowały zmianę, a ostateczną ocenę umieścić w tabeli 1.

W odpowiedzi na raport z wizytacji władze Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego nadesłały obszerne, zawierające łącznie 69 stron, wyjaśnienia i komentarze oraz załączniki zawierające przyjęte uchwały i inne dokumenty. W rezultacie kompleksowej oceny nadesłanych wyjaśnień ocena kryterium nr 6 została podniesiona z noty „zadowolającej” na „w pełni”. Pozostałe oceny, w tym kryterium 2 i 3 nie zostały zmienione, ponieważ nadesłane wyjaśnienia posiadały niemal wyłącznie deklaracyjny charakter, który wymaga zweryfikowania podczas kolejnej oceny jakości kształcenia.

W przypadku kryterium nr 6 Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia nadesłano dodatkowe informacje poświęcone :

- aktywizowaniu członków minimum kadrowego do wyjazdów do zagranicznych uczelni;
- zagranicznym wykładowcom, którzy prowadzą zajęcia w roku akademickim 2017/2018;
- działaniom na rzecz częstszych przyjazdów wykładowców z zagranicznych uczelni w celu prowadzenia zajęć dydaktycznych na ocenianym kierunku studiów;
- międzynarodowej wymianie studentów w ramach programu Erasmus+;
- wprowadzeniu przedmiotów obieralnych w języku angielskim;
- podnoszeniu kompetencji językowych studentów.

Zawartość merytoryczna tych wyjaśnień uzasadnia podniesienie oceny kryterium 6 do „w pełni”.

Tabela 1

Kryterium	Ocena spełnienia kryterium Wyróżniająca / W pełni / Zadowolająca/ Częściowa
Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia	W pełni

4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni

1.1.Koncepcja kształcenia

1.2.Prace rozwojowe w obszarach działalności zawodowej/gospodarczej właściwych dla kierunku studiów

1.3.Efekty kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

1.1.

Oceniany kierunek prowadzony jest przez Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, który jest jednym z 11 Wydziałów Uniwersytetu Szczecińskiego. Uczelnia, której początki sięgają 1946 roku jest największą szkołą wyższą na Pomorzu Zachodnim, która kształci ponad 16 tys. studentów i zatrudnia około 1200 pracowników naukowo-dydaktycznych.

Gospodarka nieruchomościami to jeden z nielicznych kierunków o profilu praktycznym znajdujących się w ofercie dydaktycznej Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego. Celem studiów na tym kierunku jest uzyskanie wiedzy na temat

zagadnień związanych z funkcjonowaniem rynku nieruchomości i gospodarki nieruchomościami oraz przygotowanie absolwenta do podjęcia praktyki zawodowej oraz przystąpienia do egzaminów o nadanie uprawnień zawodowych lub licencji zawodowych. Tak sformułowane cele stanowiące podstawę koncepcji kształcenia są zgodne z misją Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania US z 29 stycznia 2015 roku. Jednym z głównych celów strategicznych Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania jest bowiem stworzenie mechanizmów zapewniających aktualizację programów nauczania, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rynku pracy. Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku wpisuje się również prawidłowo w strategię Uniwersytetu Szczecińskiego na lata 2012-2020.

Oceniany kierunek wedle założeń powinien spełniać wymogi minimum programowego określonego w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 12 czerwca 2014r. w sprawie minimalnych wymogów programowych dla studiów podyplomowych w zakresie wyceny nieruchomości oraz wymogi programów kształcenia z zakresu pośrednictwa w obrocie nieruchomościami i zarządzania nieruchomościami opracowanych przez Polską Federację Rynku Nieruchomości.

Wśród międzynarodowych wzorców, które zostały uwzględnione przy opracowywaniu tożsamości kierunku należy wymienić Międzynarodowe standardy wyceny, Europejskie standardy wyceny, Standardy pośredników i brokerów nieruchomości przygotowane przez organizacje branżowe.

Interesariusze zewnętrzni w sposób pośredni i częściowo sformalizowany (Rada Praktyków, w której skład wchodzi kilkoro pracodawców) uczestniczą w procesie weryfikacji efektów kształcenia (głównie poprzez realizację praktyk zawodowych) oraz w procesie dydaktycznym (część dydaktyków posiada znaczne doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, ponadto część zajęć ma charakter wizyt studyjnych).

1.2.

Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania realizuje badania naukowe i prace rozwojowe, które są adekwatne do specyfiki kierunku *gospodarka nieruchomościami*. Silną jego stroną jest jego potencjał i poziom badań naukowych. Wydział otrzymał w 2014 roku kategorię naukową A przyznawaną w ramach parametryzacji jednostek naukowych. Posiada uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego w dyscyplinach naukowych ekonomia, nauki o zarządzaniu oraz finanse. Wydział prowadzi zakrojone na szeroką skalę prace naukowo-badawcze w dyscyplinach naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia kierunku *gospodarka nieruchomościami*, a w szczególności w dyscyplinie naukowej ekonomia. Utylitarność tych badań dobrze koresponduje z programem kształcenia, co odnosi się w szczególności do modułu przedmiotów specjalnościowych. Ponadto realizowane projekty badawcze umożliwiają uzyskiwanie przez studentów zakładanych do osiągnięcia kompetencji zawodowych. Praktyczność kształcenia jest w założeniach koncepcji nauczania podnoszona również w ten sposób, że w proces dydaktyczny angażuje się wielu praktyków gospodarczych posiadających doświadczenie zawodowe w takich modułach nauczania, jak: wycena nieruchomości, obrót nieruchomościami, zarządzanie nieruchomościami, analiza rynku nieruchomości i inne.

Prace rozwojowe związane z obszarem działalności zawodowej odpowiadające specyfice kierunku posiadają wieloaspektowy charakter i związane są między innymi z monitorowaniem turbulentnego otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym szczególności często zmieniających się regulacji prawnych. Prace te uwzględniają zmiany zachodzące na rynku pracy. Władze wydziału pozyskują informacje na te tematy na różne sposoby:

- dokonując analiz sugestii interesariuszy zewnętrznych,
- konsultując potrzebę modyfikacji programów nauczania z praktykami gospodarczymi;
- badając oczekiwania studentów;

-organizując i uczestnicząc w branżowych konferencjach naukowych z zakresu wyceny i zarządzania nieruchomościami.

Ważnym aspektem prac rozwojowych związanych z kształceniem na ocenianym kierunku studiów jest aktywny udział studentów w konferencjach naukowych oraz działalność kół naukowych. Studenci partycypują w powstawaniu artykułów naukowych – w załącznikach do raportu samooceny zamieszczono kilka takich tekstów. Ponadto uczestniczą w konferencjach, seminariach, spotkaniach z przedsiębiorcami i branżowymi organizacjami.

1.3.

Kierunkowe efekty kształcenia dla ocenianego kierunku *gospodarka nieruchomościami*, studia I stopnia, profil praktyczny, zostały zatwierdzone Uchwałą Senatu. W uchwale nie przypisano efektów kształcenia do dziedzin i dyscyplin naukowych. Program studiów zatwierdzony Uchwałą Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego nr 258/06/2016 z dnia 16 czerwca 2016 r. wskazuje, że efekty kształcenia są przypisane do jednej dyscypliny naukowej: ekonomii. Z pisemnej informacji uzyskanej od Pana Dziekana w trakcie trwania wizytacji wynika, że efekty kształcenia lokują się w ekonomii i naukach o zarządzaniu. Przypisanie to należy ocenić jako prawidłowe, znajdujące odzwierciedlenie w programie kształcenia i treściach przedmiotowych, do którego będą odnosić się dalsze części analizy. Kierunkowe efekty kształcenia prawidłowo odniesiono do obszarowych efektów kształcenia dla nauk społecznych.

Efekty kierunkowe pogrupowano w trzy kategorie:

- efekty kształcenia w zakresie wiedzy – 14;
- umiejętności – 17;
- kompetencji społecznych – 12.

Jako właściwą dla profilu praktycznego należy uznać wyraźną przewagę efektów kształcenia z zakresu umiejętności i kompetencji społecznych, jednak treść efektów kształcenia w małym stopniu eksponuje praktyczny profil studiów. Jako dowód należy wskazać fakt, że wśród efektów z zakresu kompetencji społecznych duża część (5 na 12) dotyczy uzupełniania i doskonalenia wiedzy. Są to efekty, których treść zaczyna się od słów „uzupełnia i doskonali wiedzę z zakresu...”, po czym w kolejnych efektach (K_K01, K_K02, K_K03, K_K07, K_K09) wymieniane są różne obszary wiedzy (rachunkowość, matematyka finansowa, narzędzia komputerowe, podejmowanie decyzji finansowych, działania prawne, techniczne, ekonomiczne). Treść tych pięciu efektów kształcenia można zamknąć w jednym sformułowaniu (np. ma świadomość konieczności uzupełniania i doskonalenia kompetencji zawodowych). W obecnej postaci wymienione efekty kształcenia z zakresu kompetencji społecznych należą do tej kategorii tylko pozornie, a tylko jeden (K_K11) odnosi się do kompetencji interpersonalnych, które (jak wynika ze spotkania odbytego w trakcie wizytacji z przedstawicielami pracodawców) są bardzo cenione na rynku pracy. Część efektów niewłaściwie przyporządkowano do grupy kompetencji społecznych, ponieważ dotyczą umiejętności, np. K_K06 „umie uczestniczyć w przygotowaniu projektów zawierających elementy analizy, diagnozy i prognozy na podstawie danych ilościowych, potrafi wykorzystywać otrzymane wyniki do podejmowania decyzji gospodarczych, w tym wspomagających gospodarkę nieruchomościami”.

Kierunkowe efekty kształcenia tworzą ramy do zdobywania przez studentów wiedzy i umiejętności praktycznych właściwych dla zakresu działalności związanej z kierunkiem *gospodarka nieruchomościami*, ale nie dają takiej możliwości w zakresie kompetencji społecznych. Wskazują na to także przedmiotowe efekty kształcenia. Wszystkie przedmioty mają prawidłowo określone efekty z zakresu wiedzy i umiejętności, ale większość z nich nie ma przedmiotowych efektów z grupy kompetencji społecznych (na przykład *Ekonometria przestrzenna w gospodarce nieruchomościami*, *Algebra liniowa*, *Analiza matematyczna*,

Analiza szeregów czasowych, Badania operacyjne, Badania operacyjne w gospodarowaniu nieruchomościami, Ekonomiczne zagadnienia pośrednictwa w obrocie nieruchomościami, Podstawy ubezpieczeń, Psychologia), albo to co zapisano w części „kompetencje społeczne”, to w istocie kompetencje z zakresu wiedzy lub umiejętności (na przykład *Ekonomika rynku nieruchomości, Gospodarka nieruchomościami, Makroekonomia, Metody analizy rynku nieruchomości, Podstawy rachunkowości*).

Należy również krytycznie ocenić efekty sformułowane dla praktyk zawodowych. Tworzą je dwa ogólnikowe efekty z zakresu kompetencji społecznych. Studenci oraz opiekunowie praktyk w zakładzie pracy przed rozpoczęciem praktyk nie wiedzą, jakie efekty kształcenia z zakresu umiejętności zawodowych mają osiągnąć w ramach tego przedmiotu, a zalecenia zawarte w ramowym programie praktyk są na takim poziomie ogólności, że pasują do większości kierunków prowadzonych w jednostce. Także efekty kształcenia sformułowane w sylabusie *Seminarium dyplomowego* nie uwzględniają specyfiki przygotowywania prac dyplomowych na studiach na profilu praktycznym, ponieważ odnoszą się do badań, bez nawiązania do ich aplikacyjnego, praktycznego charakteru.

Kierunkowe efekty kształcenia zostały sformułowane w sposób jasny i powinny być zrozumiałe, zarówno dla studentów, jak i pracodawców. W celu zdefiniowania efektów kształcenia zastosowano terminologię odpowiadającą dziedzinie i dyscyplinom nauki właściwym dla ocenianego kierunku studiów.

W zbiorze efektów kształcenia uwzględniono efekty kształcenia w zakresie języka obcego na poziomie minimum B2 ESOKJ.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Kierunkowe efekty kształcenia właściwie przypisano do dziedziny nauk ekonomicznych i dyscyplin naukowych: ekonomia i nauki o zarządzaniu. Treść kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia wskazuje, że studenci nie osiągają kompetencji społecznych, zwłaszcza interpersonalnych, oczekiwanych od absolwenta kierunku prowadzonego na profilu praktycznym.

Udział interesariuszy zewnętrznych w opracowaniu efektów kształcenia miał pośredni charakter, ale należy podkreślić, że koncepcja kształcenia, jak też efekty kształcenia oraz treści przedmiotowe bazują na wymaganiach organizacji branżowych oraz przepisach zawartych w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 12 czerwca 2014 r. w sprawie minimalnych wymogów programowych dla studiów podyplomowych w zakresie wyceny nieruchomości, a tym samym odpowiadają aktualnym potrzebom branżowego rynku pracy.

Dobre praktyki

Nie stwierdzono.

Zalecenia

1. Należy opracować kierunkowe i przedmiotowe efekty kształcenia tak, by wyposażyć studenta nie tylko w wiedzę i umiejętności, ale również w kompetencje społeczne, w tym interpersonalne, oczekiwane przez pracodawców od absolwenta studiów realizowanych na kierunku praktycznym.
2. Efekty kształcenia należy przypisać do dyscyplin naukowych w drodze Uchwałą Senatu
3. Należy sformułować efekty kształcenia osiąganych w ramach praktyk zawodowych i *Seminarium dyplomowego* adekwatnych do kompetencji zawodowych absolwenta kierunku *gospodarka nieruchomościami* i praktycznego profilu studiów.

Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

2.1 Program i plan studiów - dobór treści i metod kształcenia

2.2 Skuteczność osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

2.3 Rekrutacja kandydatów, zaliczanie etapów studiów, dyplomowanie, uznawanie efektów kształcenia oraz potwierdzanie efektów uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

2.1.

Stacjonarne studia pierwszego stopnia na kierunku *gospodarka nieruchomościami* trwają 3 lata (6 semestrów) i realizowane są w łącznym wymiarze 1788 godzin zajęć dydaktycznych o łącznej wartości 180 punktów ECTS. Na zajęcia z przedmiotów podstawowych przewidzianych jest łącznie 960 godzin (53,7%), na zajęcia kierunkowe 615 godzin (34,39%), na zajęcia ogólnouczelniane 205 godzin (11,46%), grupa inne (np. BHP) obejmuje 8 godzin (0,4%). W programie studiów zwraca uwagę stosunkowo mały udział zajęć z przedmiotów kierunkowych w stosunku do podstawowych. Taka proporcja pozostaje w konflikcie z ideą praktycznego profilu kształcenia ukierunkowanego na kształcenie praktycznych umiejętności zawodowych, czyli ściśle powiązanych z kierunkiem studiów.

Zajęcia wybieralne to 30 godzin wliczonych do puli przedmiotów ogólnouczelnianych (1 punkt ECTS), 325 godzin praktyk (13 ECTS) oraz 270 godzin z modułów do wyboru w ramach przedmiotów kierunkowych (30 ECTS) i seminarium dyplomowe (45 godzin, 10 ECTS). Łącznie są to zajęcia o wartości 54 ECTS. Do puli przedmiotów „do wyboru” nie można wliczyć języków obcych, ponieważ jak wynika z rozmów ze studentami oraz osobami odpowiedzialnymi za organizację nauczania języków obcych, na wizytowanym kierunku nie ma realnej możliwości stworzenia innej grupy językowej niż z języka angielskiego. Pula zajęć do wyboru wynosi wymagane 30% ECTS.

W załączniku 9.1.III.6 do raportu samooceny wizytowana jednostka wyliczyła, że liczba punktów ECTS osiągnięta w ramach zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym wynosi 64,72 ECTS. Sposób wyliczenia tego składnika jest nieprawidłowy, ponieważ uwzględniono tu wszystkie przedmioty kierunkowe pomijając fakt, że część modułów realizowana w tej grupie przedmiotów to moduły „do wyboru”. Z kolei pominięto w zestawieniu praktyki zawodowe, które w sposób oczywisty realizowane są w sposób praktyczny w naturalnym środowisku pracy. Mimo doliczenia punktów ECTS osiągniętych w ramach praktyk zawodowych należy stwierdzić, że program studiów ocenianego kierunku nie spełnia wymagań określonych w § 4.1. rozporządzenia w *sprawie warunków prowadzenia studiów* z dnia 30 września 2016, ponieważ zajęciom związanym z praktycznym przygotowaniem zawodowym przypisano punkty ECTS w wymiarze mniejszym niż 50% ogólnej liczby punktów ECTS.

W kontekście oceny jakości kształcenia na kierunku o profilu praktycznym kluczowym zagadnieniem jest moduł praktyk zawodowych. Dotychczas realizowane na ocenianym kierunku praktyki obejmowały swoim zakresem tylko 3 tygodnie, ale zmiany wynikające z wymagań dotyczących zakresu czasowego praktyk dla profilu praktycznego zostały wdrożone w obecnym roku akademickim. W programie studiów uwzględniono 3-miesięczną praktykę zawodową, jednak przypisana jej liczba godzin 325 jest niewystarczająca. W naturalnym środowisku pracy obciążenie pracownika wynosi 8 godzin dziennie (biorąc pod uwagę czas trwania godziny dydaktycznej 45 minut – 6 godzin), dlatego spełnienie wymogu realizacji 3-miesięcznej praktyki oznacza konieczność przypisania praktykom zawodowym minimum 360 godzin. Umieszczenie praktyk w programie studiów jest właściwe (są one realizowane w semestrze 6, co daje możliwość połączenia praktyki z przygotowaniem pracy dyplomowej w oparciu o wiedzę i umiejętności zdobyte u pracodawcy). Osobą odpowiedzialną za zaliczanie

praktyk i ich merytoryczną weryfikację jest kierunkowy opiekun praktyk, co należy uznać za skuteczne i właściwe rozwiązanie.

Praktyka odbywa się na podstawie umowy zawieranej przez Uczelnię z przedsiębiorstwem/instytucją, w której student odbywa praktykę. Student zobowiązany jest do samodzielnego znalezienia miejsca odbywania praktyk, co pozostaje w sprzeczności z obowiązkami Uczelni określonymi w rozporządzeniu w sprawie warunków prowadzenia studiów, na mocy którego uczelnia ma obowiązek zapewnienia studentom miejsca odbywania praktyk zawodowych. Tym samym możliwość oceny, czy dobór miejsc odbywania praktyk jest właściwy jest ograniczona.

Sylabus praktyki zawiera tylko opis efektów z obszaru kompetencji społecznych (wskazano jedynie dwa efekty). W przypadku praktyk nie uwzględniono zatem efektów z obszaru wiedzy i umiejętności (szczególnie efekty z obszaru umiejętności powinny być założone i osiągnane w ramach praktyk). Liczba punktów ECTS (13) odpowiada wymogom profilu praktycznego, jednak konstrukcja sylabusu wymaga modyfikacji i uszczegółowienia efektów kształcenia.

Sekwencja pozostałych zajęć jest właściwa. Przedmioty podstawowe i kierunkowe skoncentrowane są w pierwszych trzech semestrach. Zajęcia do wyboru oraz seminaria dyplomowe ujęte zostały w trzech ostatnich semestrach. Zajęcia realizowane są z zastosowaniem zróżnicowanych metod i form dydaktycznych (wykłady, ćwiczenia, seminaria, wizyty studyjne).

Zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym są realizowane w warunkach pozwalających na osiągnięcie założonych efektów kształcenia i z wykorzystaniem metod umożliwiających bezpośrednio wykonywanie czynności zawodowych. Korzystnie oceniono wizyty studyjne u pracodawców. Z analizy sprawozdań przygotowywanych przez studentów na podstawie wizyt studyjnych nie wynika jednak, jakie dokładnie efekty kształcenia z obszaru umiejętności i kompetencji społecznych są osiągnane dzięki tego typu zajęciom. Bez wątplenia jednak zajęcia terenowe o charakterze wizyt studyjnych pozwalają na uzupełnianie efektów z obszaru wiedzy dzięki bezpośredniemu kontaktowi z naturalnym środowiskiem pracy i przedstawicielami pracodawców. Stanowią także istotne uzupełnienie dla zajęć praktycznych na terenie Uczelni, które służą osiągnięciu efektów z obszaru umiejętności i kompetencji społecznych (np. część zajęć praktycznych realizowanych w warunkach uczelnianych ma charakter zajęć symulacyjnych).

Analiza rozkładu zajęć wykazała, że organizacja zajęć nie budzi zastrzeżeń i jest zgodna z zasadami higieny psychicznej.

Na ocenianym kierunku nie są prowadzone zajęcia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

Nauka języka obcego prowadzona jest przez cztery semestry, od trzeciego semestru studiów. Na naukę języka obcego przeznaczono 120 godzin dydaktycznych (łącznie nakład pracy studenta określony w sylabusie przedmiotu to 250 godzin, z których 20 zadeklarowano jako czas przeznaczony na zaliczenie). W ocenie kadry odpowiedzialnej za nauczanie języków jest to wymiar niewystarczający, aby wszyscy studenci osiągnęli poziom B2. W trakcie spotkania z dyrektorem Centrum Nauczania Języków Obcych oraz lektorem koordynującym nauczanie języków na wizytowanym kierunku ustalono, że osiągnięcie efektów kształcenia z zakresu języków znacząco utrudnia także fakt, że ich uczenie rozpoczyna się od 2 roku studiów. Rok pierwszy ogranicza się do zbadania wejściowych umiejętności językowych (test), po czym studenci we własnym zakresie mają uzupełnić braki w wiedzy i umiejętnościach. Nie ma żadnych przesłanek potwierdzających, że roczna przerwa po maturze sprzyja samodzielnej edukacji językowej. Istnieje uzasadnione podejrzenie, że rezygnacja z nauczania języków na pierwszym roku studiów wynika głównie z przesłanek finansowych (na pierwszym roku jest więcej studentów, stąd istniałaby konieczność uruchomienia większej liczby grup, co pociąga

za sobą określone koszty). Efektywność nauczania języka obniża również to, że w jednej grupie językowej kształcą się studenci o zróżnicowanym wyjściowym poziomie wiedzy i umiejętności. Znacząco utrudnia to dostosowanie metod i form kształcenia do realnych potrzeb i możliwości studentów. Organizacja procesu kształcenia języków obcych uniemożliwia osiągnięcie efektu kształcenia K_U15. Wskazuje na to analiza prac zaliczeniowych z języka angielskiego, które wprawdzie odnoszą się do specjalistycznego słownictwa z zakresu nauk ekonomicznych, ale skala trudności zadań jest adekwatna do poziomu B1.

Treści programowe ujęte zostały w sylabusach przygotowanych dla wszystkich przedmiotów znajdujących się w programie kształcenia ocenianego kierunku studiów. Treści programowe zostały ujęte odrębnie dla wykładów i ćwiczeń. Zakres szczegółowości treści programowych jest właściwy (poza praktykami zawodowymi, w których są one sformułowane na zbyt wysokim poziomie ogólności i w małym stopniu powiązane ze specyfiką kierunku). W większości przypadków treści kształcenia są powiązane z kierunkowymi efektami kształcenia, do których przypisano poszczególne przedmioty. Brakuje jednak efektów z zakresu kompetencji społecznych i treści przedmiotowych, które umożliwiają ich osiągnięcie.

Treści programowe wskazane w sylabusach odpowiadają aktualnemu stanowi zastosowań w praktyce wyników badań związanych z ocenianym kierunkiem, jednak wsparcie w postaci wskazanej studentom literatury nie spełnia kryterium aktualności. W sylabusach jako literaturę obowiązkową wymieniono publikacje z lat 80 i 90. XX wieku i wczesnych 2000., czyli starszą niż 15 lat, co przy dynamicznym rozwoju dyscyplin wskazanych jako źródło efektów kształcenia powoduje, że jest to literatura przestarzała i trudno dostępna. Przykładem są publikacje zalecane w sylabusach przedmiotów: *Mikroekonomia*, *Podstawy ekonomiki przedsiębiorstw*, *Podstawy ubezpieczeń*, *Technika nieruchomości*, *Statystyka opisowa*. Skrajnym przykładem jest sylabus przedmiotu *Statystyczna kontrola jakości w gospodarce nieruchomościami*, w którym części „literatura podstawowa” znalazła się publikacja z lat 60. XX wieku.

Zakres ujętych w programie kształcenia treści programowych jest odpowiednio kompleksowy z punktu widzenia założonych kierunkowych efektów kształcenia. Zdarzają się jednak przypadki, w których treści przedmiotu są odległe od dyscypliny wskazanej przez nazwę przedmiotu. W sylabusie przedmiotu *Socjologia* zapisano treści typowe dla psychologii: „osobowość i jej elementy, pojęcie natury ludzkiej, typy osobowości (...). Rola osobowości w zarządzaniu”.

Metody kształcenia określone zostały w sylabusach przedmiotów. Na ocenianym kierunku studiów stosowany jest szeroki zakres metod dydaktycznych. Uwzględniają one w szczególności przygotowanie się studenta do zajęć dydaktycznych przez gromadzenie materiałów i danych, studia literatury przedmiotu i innych zasobów wskazanych przez nauczyciela akademickiego, przygotowanie projektów i innych opracowań, w tym prezentacji. Należy zauważyć, że wizytowana jednostka nie ma opracowanego standardu projektu, co powoduje, że poziom prac projektowych jest bardzo zróżnicowany. Na przykład prace przygotowane w ramach ćwiczeń z przedmiotu *Zarządzanie nieruchomościami inwestycyjnymi* to lakoniczne opisy nieruchomości według najprostszych parametrów często kopiowanych z Internetu.

Studenci mają zapewniony odpowiedni dostęp do wykładowców poza zajęciami w ramach konsultacji. Pozwala to na wspieranie indywidualnego rozwoju studentów, zachęcanie ich do aktywności i rozwiązywanie problemów, na jakie natrafiają w trakcie studiów.

Generalnie, przegląd sylabusów i hospitacje zajęć wskazują na prawidłowe dostosowanie metod i form dydaktycznych do charakteru poszczególnych przedmiotów, co pozwala na osiągnięcie zamierzonych efektów kształcenia pod warunkiem rzetelnej realizacji zadeklarowanych w sylabusach metod i form dydaktycznych. Wyjątek stanowią języki obce

(zbyt mała liczba godzin w stosunku do potrzeb studentów, zła organizacja procesu nauczania), praktyka zawodowa (brak sformułowania efektów kształcenia adekwatnych do specyfiki praktyk na profilu praktycznym), seminarium dyplomowe (efekty kształcenia typowe dla profilu ogólnoakademickiego).

2.2.

System sprawdzania i oceniania realizacji efektów kształcenia opiera się na rozwiązaniach zawartych w Regulaminie studiów, innych regulacjach wewnętrznych Uczelni i Wydziału prowadzącego oceniany kierunek studiów oraz sylabusach przedmiotów. Regulamin studiów określa ogólne warunki i zasady związane z oceną i zaliczaniem przedmiotów, semestrów i całego toku studiów. Określa ramy organizacyjne przebiegu studiów, wprowadza skalę ocen, określa prawa i obowiązki studenta w zakresie weryfikacji efektów kształcenia. Regulacje te są zgodne z powszechnie obowiązującymi regulacjami w krajowym szkolnictwie wyższym i stanowią właściwą podstawę do sprawdzania i oceniania postępów studentów w uczeniu się.

Podstawowymi formami weryfikacji efektów kształcenia są: sprawdziany pisemne, kolokwia, projekty (indywidualne i grupowe), prezentacje, referaty, dyskusje, egzaminy ustne i pisemne (opisowe i testowe). Można potwierdzić, iż metody i zasady oceny określone są w sylabusach, choć poziom precyzji tego opisu jest bardzo zróżnicowany. Na przykład w bardzo wielu sylabusach pojawia się kryterium „weryfikacja przez obserwację” lub wysoki udział w ocenie końcowej ma „udział w dyskusji”, ale brakuje kryteriów oceny tego udziału. Analiza prac etapowych wskazuje na wyraźną dominację testów, które nie są dobrym narzędziem do weryfikacji efektów kształcenia z zakresu umiejętności, tym samym są nieadekwatne do praktycznego profilu kształcenia.

Uczelnia deklaruje w raporcie samooceny (sylabus praktyk), że efekty osiągnięte podczas praktyk potwierdzane są wpisami w dziennikach praktyk. W rzeczywistości taka forma jak dziennik praktyk nie funkcjonuje, a zaliczenie odbywa się na podstawie karty praktyk. Informacje tam zawarte mają charakter ogólnikowy, nie odnoszą się do kierunkowych efektów kształcenia. Kierunkowy opiekun praktyk nie sprawdza rzetelności realizowania programu praktyk. Nie ma żadnej merytorycznej informacji zwrotnej sformułowanej przez opiekuna praktyk po stronie pracodawcy (zaliczenie wyłącznie na podstawie pieczętki). Zaliczenie praktyk nie kończy się oceną. Ponadto brakuje poprawnej metodologicznie ewaluacji miejsc odbywania praktyk, ich organizacji i przebiegu. Jednostka opracowała narzędzie do badania opinii studentów na ten temat, ale jest ono bardzo rzadko wypełniane, a wyniki nie uwzględniają podziału na kierunki studiów, co uniemożliwia formułowanie na tej podstawie jakichkolwiek wiarygodnych wniosków. Wśród dokumentów na podstawie których student może uzyskać zaliczenie praktyki wymieniony jest m.in. wpis do ewidencji działalności gospodarczej, który z racji swojej konstrukcji nie pozwala na skuteczną weryfikację (ze względu na wskazanie jedynie ogólnych kodów działalności, możliwość uzyskania we wpisie możliwości prowadzenia różnorodnej działalności gospodarczej, co nie musi być tożsame z rzeczywiście prowadzoną działalnością, a przede wszystkim brak jakichkolwiek odniesień do efektów kształcenia).

Studenci ocenianego kierunku przygotowują pracę dyplomową. Uczelnia dokonuje w odniesieniu do wszystkich prac dyplomowych sprawdzania stopnia ich samodzielności za pomocą systemu antyplagiatowego. Na Wydziale wprowadzono ujednolicone procedury związane z procesem przygotowania prac dyplomowych. Nie określono jednak standardu wymogów merytorycznych dotyczących prac licencjackich na profilu praktycznym. Tematy prac są zgodne z kierunkiem kształcenia. Na bazie wylosowanych do oceny prac odnotowano liczne przypadki niewłaściwego formułowania celów prac. Celem nie może być „przybliżenie”, „przedstawienie”, a także „analiza” (analiza jest sposobem osiągania celu, a nie celem samym

w sobie). Cel pracy powinien być jednoznacznie powiązany z praktycznymi efektami kształcenia przyjętymi dla kierunku. Analiza prac licencjackich wykazała, iż ich poziom merytoryczny jest zróżnicowany, a wartość aplikacyjna raczej ograniczona. Opinie sformułowane przez promotorów i recenzentów są ogólnikowe i w małym stopniu uzasadniają wystawioną ocenę, tym samym nie mogą być traktowane jako wartościowe źródło wiedzy, w jakim kierunku doskonalić proces dyplomowania studentów.

Oceny realizacji efektów kształcenia związanych z poszczególnymi przedmiotami dokonują co do zasady nauczyciele akademicy prowadzący te przedmioty. Weryfikacja wiedzy i umiejętności studentów przez szersze gremium ma miejsce jedynie w przypadku egzaminów dyplomowych z udziałem przewodniczącego komisji, promotora i recenzenta. Dobór nauczycieli akademickich przeprowadzających sprawdzanie i dokonujących oceny osiągnięcia efektów kształcenia nie budzi zastrzeżeń.

Na ocenianym kierunku studiów nie są prowadzone zajęcia z wykorzystaniem metod kształcenia na odległość.

2.3.

Zasady rekrutacji na studia I stopnia opierają się na wymogu posiadania zdanego egzaminu maturalnego, a rekrutacja prowadzona jest na podstawie listy rankingowej według wybranych ocen na dyplomie maturalnym. W dokumentach Uczelni znajdują się nieprecyzyjne informacje o wymaganiach rekrutacyjnych wobec kandydatów. Program kształcenia zatwierdzony Uchwałą Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego nr 258/06/2016 z dnia 16 czerwca 2016 r. zawiera zapis, że o przyjęciu kandydata decyduje wynik egzaminu z języka polskiego, języka obcego nowożytnego oraz wynik jednego wybranego przez kandydata przedmiotu z następujących: „historia albo matematyka, albo filozofia, albo wiedza o społeczeństwie, albo geografia”. Z kolei w załączniku nr 2 do uchwały Senatu nr 55/2015 z dnia 26 maja 2015 roku „w sprawie warunków i trybu rekrutacji...” znajduje się informacja, że do algorytmu obliczania punktów rekrutacyjnych na rok akademicki 2016/17 bierze się pod uwagę wyniki matury z jednego z przedmiotów: matematyka/ /historia/geografia/wiedza o społeczeństwie oraz język nowożytny.

Przyjęte zasady rekrutacji na studia I stopnia budzą wątpliwości. Analiza programu studiów wskazuje na bardzo duże nasycenie przedmiotami bazującymi na wiedzy i umiejętnościach matematycznych (np. *Algebra liniowa, Analiza matematyczna, Analiza szeregów czasowych, Ekonometria, Matematyka finansowa, Rachunek prawdopodobieństwa, Statystyka matematyczna, Wprowadzenie do ekonomii matematycznej, Ekonometria przestrzenna, Metody ilościowe w wycenie przedsiębiorstw*). Procedura rekrutacyjna nie uwzględnia tego faktu, ponieważ na kierunek *gospodarka nieruchomościami* przyjmowani są kandydaci, którzy nie zdawali rozszerzonego egzaminu maturalnego z matematyki, co przy braku zajęć wyrównawczych stwarza potencjalne ryzyko wysokiego odsiewu studentów.

Zasady przenoszenia się z innych uczelni (lub z innego kierunku studiów), zasady wznowienia studiów celem ich ukończenia i/lub złożenia i obrony pracy dyplomowej określa Regulaminu studiów. W Regulaminie studiów przewidziano możliwość potwierdzania efektów uczenia się zdobytych poza edukacją formalną. W wizytowanej jednostce nie było takich przypadków z uwagi na brak zainteresowania kandydatów.

Z punktu widzenia studentów liczba przyjmowanych kandydatów jest dostosowana do potencjału dydaktycznego kierunku *gospodarka nieruchomościami*. Warunki i tryb rekrutacji na studia są uchwalane przez Radę Wydziału, a następnie opiniowane przez Senacką Komisję ds. Kształcenia oraz zatwierdzone przez Senat Uniwersytetu Szczecińskiego. Zasady postępowania kwalifikacyjnego uregulowane są uchwałami nr 55/2015 oraz 127/2016 Senatu Uniwersytetu Szczecińskiego. Rekrutacja prowadzona jest poprzez system Elektronicznej Rejestracji Kandydatów. Proces rekrutacji prowadzony jest przez wydziałową komisję

rekrutacyjną. Szczegółowe zasady rekrutacji są powszechnie dostępne na stronie internetowej Uczelni. Na podstawie analizy dokumentacji można stwierdzić, że proces rekrutacyjny jest przejrzysty i uwzględnia zasadę równych szans, co potwierdzili studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym, nie zapewnia on jednak doboru kandydatów posiadających wstępną wiedzę i umiejętności na poziomie niezbędnym do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Program studiów ocenianego kierunku nie spełnia wymagań określonych w § 4.1. rozporządzenia w sprawie warunków prowadzenia studiów z dnia 30 września 2016, ponieważ zajęciom związanym z praktycznym przygotowaniem zawodowym przypisano punkty ECTS w wymiarze mniejszym niż 50% ogólnej liczby punktów ECTS.

Liczba punktów ECTS i wymiar godzinowy przypisany praktykom zawodowym jest zbyt mały. Na ocenianym kierunku brakuje poprawnej metodologicznie ewaluacji miejsc odbywania praktyk, ich organizacji i przebiegu. Bada się opinie studentów o przebiegu praktyk, ale wyniki są zagregowane na poziomie całego Wydziału, a sposób prezentacji nie pozwala na wydzielenie odpowiedzi osób z poszczególnych kierunków. Efekty kształcenia przypisane praktykom są bardzo ogólnikowe, nie powiązane z praktycznym profilem kształcenia, ponieważ nie uwzględniają w wystarczającym stopniu umiejętności zawodowych i kompetencji społecznych, które ma osiągnąć student. Nie opracowano narzędzia do weryfikacji efektów kształcenia osiągniętych w trakcie praktyki zawodowej.

System nauczania języków obcych jest mało efektywny, co wynika z braku zajęć z języka obcego na pierwszym roku studiów oraz łączenia w jedną grupę studentów o bardzo zróżnicowanym poziomie kompetencji językowych.

Brakuje standardu pracy projektowej, co powoduje, że powstają prace bez walorów aplikacyjnych.

Sylabus *Seminarium dyplomowego* jest typowy dla zajęć na kierunku ogólnoakademickim. Prace dyplomowe charakteryzuje niska wartość aplikacyjna.

Informacje na temat wymagań rekrutacyjnych przedstawionych w różnych dokumentach Uczelni dotyczące przedmiotów wymaganych od kandydatów są niespójne: Uchwała Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego nr 258/06/2016 z dnia 16 czerwca 2016 r. wskazuje, że w procesie rekrutacji podstawą naliczania punktów może być wynik z egzaminu z przedmiotu filozofia, którego nie wymienia się w uchwale Senatu nr 55/2015 z dnia 26 maja 2015 roku „w sprawie warunków i trybu rekrutacji...”. Ponadto na kierunek *gospodarka nieruchomościami* przyjmowani są kandydaci, którzy nie posiadają rozszerzonej wiedzy i umiejętności z zakresu matematyki, mimo że w programie kształcenia znajduje się duża liczba przedmiotów bazujących na metodach ilościowych.

Dobre praktyki

Nie stwierdzono.

Zalecenia

1. Konieczne jest dostosowanie programu kształcenia, w tym metod i form prowadzenia zajęć dydaktycznych, tak by zajęciom związanym z praktycznym przygotowaniem zawodowym przypisane były punkty ECTS w wymiarze nie mniejszym niż 50% ogólnej liczby punktów ECTS.

2. Należy zapewnić takie kryteria kwalifikacyjne na oceniany kierunek, aby zapewnić dobór kandydatów posiadających wstępną wiedzę i umiejętności na poziomie niezbędnym do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.
3. Zaleca się doprecyzowanie informacji o warunkach rekrutacji tak, by we wszystkich dokumentach Uczelni znajdowały się te same wymagania.
4. Należy starannie weryfikować efekty kształcenia osiągnięte w ramach pracy zawodowej, na podstawie których zaliczana jest praktyka zawodowa, a tym samym nie ograniczać się do przyjmowania, jako dowodu ich osiągnięcia samego wpisu do Centralnej Ewidencji Działalności Gospodarczej. Należy mieć na uwadze, że sam wpis nie jest dokumentem pozwalającym na skuteczną weryfikację efektów kształcenia, ponieważ może zawierać informacje o planowanym, a nie rzeczywiście realizowanym przedmiocie działalności.
5. Konieczne jest opracowanie szczegółowych efektów kształcenia dla praktyki zawodowej adekwatnych do sylwetki absolwenta kierunku oraz praktycznego profilu kształcenia.
6. W odniesieniu do ewaluacji praktyk zaleca się modyfikację ankiety, w której studenci oceniają praktyki poprzez wprowadzenie do ankiety pytań o kierunek studiów i ocenę miejsca, w którym odbywała się praktyka oraz prowadzenie analiz i raportowanie wyników z podziałem na kierunki. Ponadto sugeruje się przygotowanie odrębnych pytań dotyczących samooceny efektów dla studentów z poszczególnych obszarów, które będą tożsame z efektami założonymi dla praktyk na każdym kierunku.
7. Należy opracować narzędzia (np. w formie krótkiej ankiety odnoszącej się do poszczególnych efektów kształcenia), na którego podstawie opiekun praktyk z ramienia jednostki przyjmującej na praktykę będzie mógł ocenić stopień osiągniętych przez studenta efektów kształcenia. Ponadto rozmowa ze studentem po zakończonej praktyce powinna być obligatoryjnym elementem procesu weryfikacji efektów kształcenia.
8. Zaliczenie praktyk powinno kończyć się oceną.
9. Zalecane jest opracowanie standardu wymogów merytorycznych w stosunku do prac licencjackich przygotowywanych na studiach na profilu praktycznym oraz sylabusu seminarium dyplomowego uwzględniającego profil praktyczny.
10. Należy zmienić organizację nauczania języków obcych w taki sposób, by możliwe było osiągnięcie wszystkich kierunkowych efektów kształcenia.
11. Zaleca się aktualizację literatury w sylabusach.
12. Konieczna jest korekta treści sylabusów z przedmiotu Socjologia, tak by odpowiadały one dyscyplinie wskazanej przez nazwę przedmiotu. Należy także zmienić sposób ich prowadzenia na bardziej praktyczny.

Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

- 3.1. Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia
- 3.2. Publiczny dostęp do informacji

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

- 3.1.

Zasady projektowania i przygotowywania dokumentów dotyczących procesu uruchamiania nowych programów, kierunków i specjalności zostały określone w Uchwale nr 24/2016 Senatu Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 25 lutego 2016 r. w sprawie

wytycznych dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych dotyczących uchwalania programów kształcenia dla studiów wyższych, studiów doktoranckich, studiów podyplomowych oraz kursów doksztalających. Ponadto szczegółowe zasady opiniowania propozycji oraz tworzenia nowych kierunków studiów na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania określa Zarządzenie nr 13 Dziekana z dnia 11 kwietnia 2013 r. Zgodnie z przyjętymi rozwiązaniami efekty kształcenia są opracowywane przez Zespoły Kierunkowe ds. Jakości i Programów Kształcenia z wykorzystaniem wzorców międzynarodowych i krajowych.

Z inicjatywy Zespołów przeprowadzane są wśród studentów badania przydatności i zrozumiałości efektów kształcenia. Efekty kształcenia są również porównywane z efektami przyjętymi przez uczelnie ekonomiczne. W procesie projektowania efektów kształcenia dla danego kierunku członkowie Zespołów Kierunkowych konsultują się z praktykami, w tym osobami powołanymi do Rady Konsultacyjnej Praktyków WNEiZ.

Istotnym elementem dostosowania efektów kształcenia do potrzeb rynku pracy jest też kierowanie się zaleceniami organizacji zawodowych. W tworzeniu programów kształcenia biorą również udział interesariusze wewnętrzni, tj. przedstawiciele studentów będący członkami Samorządu oraz wykładowcy stanowiący minimum kadrowe danego kierunku. Dodatkowym działaniem, pozwalającym uwzględnić opinie pracodawców o umiejętnościach i kwalifikacjach absolwentów Wydziału, są spotkania i badania ankietowe przeprowadzane przez Akademickie Biuro Karier wśród zachodniopomorskich pracodawców. Ich celem jest uzyskiwanie wiarygodnych danych na temat stopnia przygotowania absolwentów Wydziału do oczekiwań pracodawców.

Zadania w procesie projektowania efektów kształcenia w odniesieniu do poszczególnych organów i gremiów, zarówno na poziomie Jednostki, jak i Uczelni zostały szczegółowo określone w procedurze dotyczącej tworzenia nowych kierunków studiów i specjalności na WNEiZ. Jednostka lub jednostki organizacyjne przedstawiają propozycję utworzenia nowego kierunku Wydziałowemu Zespołowi ds. Jakości i Programów Kształcenia, który następnie na posiedzeniu z udziałem Przewodniczących Zespołów Kierunkowych ds. Jakości i Programów Kształcenia oraz Dyrektorów Instytutów ocenia zasadność utworzenia takiego kierunku. Po pozytywnej opinii Wydziałowego Zespołu Dziekan powołuje Zespół Kierunkowy, którego zadaniem jest przygotowanie programu kształcenia. Po pozytywnym zaopiniowaniu przez Zespół Wydziałowy, program jest opiniowany przez Radę Wydziału, a następnie przekazywany do Uczelnianego Zespołu Rektorskiego ds. Jakości i Programów Kształcenia, który wyznacza eksperta oceniającego efekty kształcenia. Po jego pozytywnej opinii oraz aprobach Komisji Senackiej ds. Kształcenia podejmowana jest przez Senat uchwała zatwierdzająca efekty kształcenia dla danego kierunku, poziomu i profilu studiów. Ostatnim etapem jest zatwierdzenie programu kształcenia przez Radę Wydziału.

Zakres działania Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia obejmuje okresowe przeglądy i doskonalenie programów kształcenia, które realizowane są poprzez:

- analizę programów kształcenia pod kątem ich zgodności z obowiązującymi przepisami i zakładanymi efektami kształcenia i kwalifikacjami związanymi z ukończeniem studiów;
- ankietowanie studentów, absolwentów oraz pracodawców;
- weryfikację systemu punktów ECTS;
- sprawdzenie spełniania wymagań dotyczących minimum kadrowego i kwalifikacji zespołu nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia dydaktyczne na kierunku studiów.

Zgodnie z przyjętymi rozwiązaniami za dokonywanie okresowych przeglądów programów kształcenia odpowiadają Zespoły Kierunkowe ds. Jakości i Programów Kształcenia po zasięgnięciu opinii zespołu nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego kierunku studiów. Wspólną opinię Zespół przedkłada kierownikowi podstawowej jednostki organizacyjnej Uczelni, który na koniec roku akademickiego przedstawia ją radzie tej

jednostki. Ponadto prowadzona jest ocena warunków realizacji procesu kształcenia, która obejmuje:

- infrastrukturę dydaktyczną z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych;
- liczebność grup studenckich;
- racjonalność rozkładu zajęć, organizację zajęć;
- dostęp do pomocy naukowych (w tym biblioteki), informatycznych i audiowizualnych;
- dostęp studentów i doktorantów do: regulaminu studiów, regulaminu pomocy materialnej, programów kształcenia oraz informacji dotyczących wymagań egzaminacyjnych i zaliczeniowych;
- kontakt z nauczycielami akademickimi w ramach konsultacji;
- obsługę administracyjną procesu kształcenia, w tym poziom informatyzacji;
- wykorzystanie nowoczesnych i zróżnicowanych metod kształcenia.

Wyżej wspomniana ocena dokonywana jest przez Kierunkowy Zespół ds. Jakości i Programów Kształcenia i uwzględnia się w niej badania ankietowe przeprowadzane wśród studentów. Ankietyzacja przeprowadzana na Wydziale obejmuje: ocenę jakości studiów, której celem jest weryfikacja jakości pracy administracji, stanu bazy dydaktycznej, jakości nauki w zakresie języków obcych i innych aspektów procesu dydaktycznego, ocenę przebiegu i efektów praktyk studenckich oraz ankietę jakości zajęć dydaktycznych. Wyniki ankietyzacji dostępne są na stronie internetowej Jednostki.

Ze względu na niską frekwencję udziału studentów w badaniu jakości studiów, Zespół analizuje jedynie zagregowane wyniki ankiet dla całej Jednostki, a następnie na tej podstawie opracowuje propozycje działań naprawczych. Ponadto istotnym elementem uwzględnianym przez Kierunkowy Zespół ds. Jakości i Programów Kształcenia w procesie monitorowania programu kształcenia, są wnioski wynikające z realizacji procedury hospitacji zajęć dydaktycznych, które odbywają się w każdym semestrze. Nauczyciele nie są informowani o terminie hospitacji, co sprzyja procesowi oceny. Istotną słabością z punktu widzenia zaangażowania studentów w proces projektowania, zatwierdzania, monitorowania i okresowych przeglądów programu kształcenia jest fakt, że w skład Kierunkowego Zespołu ds. Jakości i Programów Kształcenia, będącego centralnym gremium w zakresie prac nad efektami kształcenia wizytowanego kierunku, nie jest obecnie włączony przedstawiciel tej grupy społeczności akademickiej. Student jest natomiast członkiem Wydziałowego Zespołu ds. Jakości i Programów Kształcenia, jednakże jest to przedstawiciel tylko jednego kierunku studiów przez co nie jest on w stanie formułować opinii dotyczącej programów kształcenia na pozostałych kierunkach prowadzonych przez Wydział.

Na podstawie opinii wyrażonych podczas spotkań z ZO przez interesariuszy procesu kształcenia, w tym m.in. członków Kierunkowego Zespołu ds. Jakości i Programów Kształcenia ustalono, że program kształcenia wizytowanego kierunku nie został dotychczas poddany kompleksowemu przeglądowi. Należy podkreślić, że pierwszy pełny cykl procesu kształcenia zakończył się w roku akademickim 2015/2016. W związku z powyższym, jak wynika z opinii interesariuszy procesu kształcenia uzyskanych w toku wizytacji, dotychczas realizowano działania związane przede wszystkim z bieżącym monitorowaniem procesu kształcenia, a kompleksowy przegląd programu i całościowa jego ocena, uwzględniająca losy zawodowe absolwentów, planowane są w kolejnych latach.

Zdaniem ZO działania w tym zakresie powinny jednak zostać podjęte tuż po zakończeniu pierwszego pełnego cyklu procesu kształcenia, pomimo braku możliwości pozyskania reprezentatywnych informacji nt. losów zawodowych absolwentów wizytowanego kierunku. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na fakt, iż kierunek *gospodarka nieruchomościami*, jest jednym z pierwszych prowadzonych przez Jednostkę w ramach praktycznego profilu kształcenia, zatem za bardzo istotne należy uznać dokonanie niezwłocznie całościowej oceny procesu kształcenia, w tym jakości prac dyplomowych w odniesieniu do

założonej charakterystyki absolwenta, a także analizy stopnia realizacji zakładanych efektów kształcenia w odniesieniu do założonych celów i efektów kształcenia.

W szerszym ujęciu wnioski z tej oceny powinny stanowić ważny element autorefleksji nad organizacją i realizacją procesu kształcenia prowadzonego w ramach profilu praktycznego, które w przypadku wizytowanego kierunku nie są pozbawione poważnych usterek, niezdiagnozowanych przez Jednostkę w ramach działań Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia. Wśród nich można wskazać, np. niespełnienie wymagań określonych w § 4 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia w sprawie warunków prowadzenia studiów z dnia 30 września 2016 r., ponieważ zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym posiadają wymiar mniejszy niż 50% ogólnej liczby punktów ECTS. Inne niedociągnięcia to bardzo ogólne, niepowiązane z praktycznym profilem kształcenia efekty kształcenia przypisane praktykom, czy też organizacja procesu kształcenia języków obcych, która uniemożliwia studentom osiągnięcie efektu kształcenia K_U15.

Zakres uchybień stwierdzonych przez ZO uzasadnia sformułowanie wniosku, że Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia nie jest w pełni skuteczny w odniesieniu do oceny, monitorowania i doskonalenia procesu kształcenia na wizytowanym kierunku. Zdaniem ZO jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy jest stosowanie przez Jednostkę niewystarczająco zróżnicowanych rozwiązań/mierników w odniesieniu do kierunków prowadzonych w ramach różnych profili kształcenia. W opinii ZO działania mające na celu zapewnianie jakości powinny, w szerszym zakresie niż dotychczas, uwzględniać specyfikę wynikającą z profilu kształcenia, w szczególności w odniesieniu do kluczowych elementów, które ją determinują jak np. wymiar zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym w przypadku profilu praktycznego.

Jednocześnie informacje przekazane Zespołowi Oceniającemu w trakcie wizytacji wskazują, iż w ramach spotkań Kierunkowego Zespołu ds. Jakości i Programów Kształcenia członkowie tego gremium omawiają proces kształcenia na wizytowanym kierunku i dyskutują o możliwych działaniach doskonalących. Tematem spotkań były m.in. następujące zagadnienia:

- sposób uczenia matematyki i innych przedmiotów ilościowych, w związku z czym skierowano do osób prowadzących tego typu zajęcia, aby zwróciły uwagę na aspekt praktyczny wykorzystywania metod ilościowych w niezbędnych analizach rynku nieruchomości;
- przyporządkowanie minimum programowego z zakresu szacowania nieruchomości, zarządzania nieruchomościami i pośrednictwa nieruchomości do treści programowych na poszczególnych przedmiotach;
- zmiany w programie kształcenia – wynikające ze zmian w przepisach prawa lub organizacji studiów, bądź związane z uwagami przekazywanymi przez studentów (np. potrzeba wprowadzenia dodatkowego przedmiotu – *bazy danych*).

Jednocześnie przedstawiciele Kierunkowego Zespołu podkreślili, że obecnie trwają prace nad wprowadzeniem pewnych korekt w programie kształcenia, który będzie obowiązywał studentów począwszy od roku akademickiego 2017/2018.

W pracach Wydziałowego Zespołu ds. Jakości i Programów Kształcenia uczestniczy przedstawiciel studentów delegowany przez Samorząd Studencki. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA ów przedstawiciel przyznał, że bierze aktywny udział w pracach Zespołu. Kierunkowy Zespół ds. Jakości i Programów Kształcenia zajmuje się opracowywaniem oraz doskonaleniem programu kształcenia, dokonuje okresowego przeglądu programu kształcenia oraz warunków realizacji procesu kształcenia, opracowuje wewnętrzne procedury weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia oraz dokonuje ich okresowego przeglądu, analizuje także warunki rekrutacji oraz przeprowadza wstępną analizę ankiet.

W procesie tworzenia oraz weryfikacji efektów kształcenia członkowie zespołu konsultują się z Radą Konsultacyjną Praktyków ds. Opiniowania Programów Kształcenia

oraz z nauczycielami akademickimi, prowadzącymi zajęcia na kierunku *gospodarka nieruchomościami*. W ramach projektowania i modyfikacji programów kształcenia prowadzona jest również współpraca z Akademickim Inkubatorem Przedsiębiorczości oraz Akademickim Biurem Karier. Studenci nie są w sposób formalny zaangażowani w weryfikację programu kształcenia, niektórzy nauczyciele akademicy w sposób nieformalny zbierają opinie studentów.

Wydziałowa Rada Samorządu Studenckiego opiniuje programy kształcenia, jednakże nie znajdują się w niej przedstawiciele wizytowanego kierunku. W Kierunkowym Zespole ds. Jakości i Programów Kształcenia nie znajduje się przedstawiciel studentów. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym przedstawiciele Samorządu Studenckiego przyznali, że w działaniach Kierunkowych Zespołów powinni brać udział przedstawiciele studentów. Władze Wydziału wyraziły pozytywną opinię dotyczącą poszerzenia składu Kierunkowych Zespołów o przedstawicieli studentów, przyznali jednak, że może pojawić się problem ze znalezieniem studenta chętnego do działań w Kierunkowym Zespole ds. Jakości i Programów Kształcenia.

Istotnym elementem monitorowania i oceny realizacji zakładanych efektów kształcenia na Uczelni jest system ankietyzacji. Wyniki badań ankietowych są wykorzystywane do doskonalenia jakości kształcenia i okresowej oceny nauczycieli akademickich. Ankietyzacja przeprowadzana na Wydziale obejmuje: ocenę jakości studiów, której celem jest weryfikacja jakości pracy administracji, stanu bazy dydaktycznej, jakości nauki w zakresie języków obcych i innych aspektów procesu dydaktycznego, ocenę przebiegu i efektów praktyk studenckich oraz ankietę jakości zajęć dydaktycznych. Wyniki ankietyzacji dostępne są na stronie Wydziału. Ze względu na niską frekwencję studentów w badaniu jakości studiów, Zespół Wydziałowy analizuje jedynie zagregowane wyniki ankiet dla całej jednostki oraz przygotowuje propozycje działań naprawczych. Istotnym elementem pomagającym ustalić czy studenci Wydziału uzyskują zakładane efekty kształcenia są opinie pracodawców oceniających studentów i absolwentów Wydziału.

3.2.

Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego zapewnia publiczny dostęp do informacji. Dla kandydatów na studia jest dedykowany odrębny katalog na stronie internetowej Jednostki. Zawiera on wszystkie niezbędne informacje, w tym między innymi ofertę edukacyjną, warunki i tryb rekrutacji, kryteria kwalifikacji oraz terminy postępowania kwalifikacyjnego. Serwis jest zintegrowany z uczelnianym systemem dla kandydatów i systemem rekrutacyjnym. Część linków w serwisie wydziałowym kieruje użytkowników do dedykowanego systemu uczelnianego oferującego dostęp do kompletnej oferty i informacji dla kandydatów oraz elektronicznych narzędzi wspierających proces rekrutacji. Na stronie internetowej Wydziału znajdują się aktualne informacje o programie i procesie kształcenia oraz wszystkie niezbędne dokumenty związane z procesem studiowania. Sylabusy są ogólnodostępne pod adresem <http://www.wneiz.pl/plany-studiow-i-sylabusy>.

Za pośrednictwem e-dziekanatu studenci mają dostęp do informacji o przebiegu studiów, informacji o stypendiach oraz dodatkowych warsztatach. Ponadto na stronie Wydziału umieszczane są informacje o pracownikach, prowadzonych badaniach, organizowanych konferencjach oraz publikacjach. Wydział udostępnia również publicznie terminy konsultacji oraz dane kontaktowe do pracowników oraz nauczycieli akademickich.

Warto także podkreślić, że na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania powołany został Zespół ds. Promocji pod przewodnictwem Prodziekana. Jednym z obszarów funkcjonowania Zespołu jest cykliczne weryfikowanie poprawności i aktualności udostępnianych publicznie informacji kierowanych do poszczególnych grup interesariuszy. Dbaniem o aktualność i poprawność publikowanych informacji zajmują się również

pracownicy Uczelnianego Centrum Informatycznego. Oddelegowane osoby odpowiadają za umieszczanie i weryfikację informacji w serwisach informacyjnych Uczelni i Wydziałów. Studenci mogą w sposób formalny oceniać przydatność udostępnianych treści w ramach badania jakości studiów.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Jednostka wdrożyła Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia, który w sposób przejrzysty i uporządkowany określa postępowanie dotyczące monitorowania, oceny i doskonalenia programów kształcenia. We wspomnianym postępowaniu uczestniczą w odpowiednim zakresie nauczyciele akademicy, a także przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym powołani do Rady Konsultacyjnej Praktyków WNEiZ, choć należy podkreślić, że realny wpływ drugiej z wymienionych grup interesariuszy na proces kształcenia jest zapewniany przede wszystkim poprzez prowadzone na bieżąco, nieformalne konsultacje, spotkania i dyskusje. Ponadto część nauczycieli akademickich to praktycy, co pozwala na stałe pozyskiwanie przez Jednostkę informacji pochodzących z rynku pracy.

Program kształcenia wizytowanego kierunku nie został dotychczas poddany kompleksowemu przeglądowi po zakończeniu pierwszego pełnego cyklu procesu kształcenia. Informacje przekazane Zespołowi Oceniającemu wskazują, iż obecnie trwają prace nad wprowadzeniem pewnych korekt w programie kształcenia, który będzie obowiązywał studentów począwszy od roku akademickiego 2017/2018, nie zmienia to jednak faktu, że w wyniku analiz, spotkań, dyskusji nie zdiagnozowano dotychczas usterek stwierdzonych przez ZO, co uzasadnia sformułowanie wniosku, że Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia nie jest w pełni skuteczny w zakresie oceny, monitorowania i doskonalenia procesu kształcenia. Ponadto Jednostka nie dokonała dotychczas oceny skuteczności Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości w odniesieniu do jego wpływu na podnoszenie jakości kształcenia na wizytowanym kierunku studiów.

W opinii ZO działania mające na celu zapewnianie jakości powinny, w szerszym zakresie niż dotychczas, uwzględniać specyfikę wynikającą z profilu kształcenia, w szczególności w odniesieniu do kluczowych elementów, które ją determinują jak np. wymiar zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym w przypadku profilu praktycznego.

Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia w odpowiednim zakresie obejmuje zapewnianie, monitorowanie, ocenę i doskonalenie publicznego dostępu do informacji.

Przedstawiciele studentów są częściowo zaangażowani w projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie oraz okresowy przegląd programu kształcenia. W Wydziałowym Zespole ds. Jakości i Programów Kształcenia znajduje się przedstawiciel studentów, jednakże jest to przedstawiciel tylko jednego kierunku studiów, przez co nie jest on w stanie wyrażać opinii dotyczących programów kształcenia na pozostałych kierunkach prowadzonych przez Wydział. W Kierunkowym Zespole ds. Jakości i Programów Kształcenia nie ma przedstawiciela studentów. Studenci kierunku *gospodarka nieruchomościami* nie są w sposób formalny zaangażowani w weryfikację programu kształcenia, niektórzy nauczyciele akademicy w sposób nieformalny zbierają opinie studentów. Studenci mają możliwość oceny programu kształcenia w ramach badania jakości studiów oraz w ramach oceny zajęć dydaktycznych. Obydwa badania mają charakter ilościowy, nie zawierają pytań otwartych, które umożliwiłyby studentom wyrażenie subiektywnych opinii. Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego zapewnia publiczny dostęp do informacji. Wszystkie niezbędne informacje związane z tokiem studiów znajdują się na stronie internetowej Wydziału. Za pośrednictwem e-dziekanatu studenci mają dostęp do informacji o przebiegu studiów,

informacji o stypendiach oraz warsztatach. Studenci mogą w sposób formalny oceniać przydatność udostępnianych treści w ramach badania jakości studiów.

Dobre praktyki

Nie stwierdzono.

Zalecenia

1. W związku z zakończeniem pełnego cyklu kształcenia, należy niezwłocznie dokonać całościowej oceny procesu kształcenia, w tym jakości prac dyplomowych w nawiązaniu do założonej charakterystyki absolwenta, a także analizy stopnia realizacji zakładanych efektów kształcenia w odniesieniu do planowanych celów i efektów kształcenia. W szerszym ujęciu wnioski z tej oceny powinny stanowić ważny element autorefleksji nad organizacją i realizacją procesu kształcenia prowadzonego w ramach profilu praktycznego.
2. Dokonanie oceny skuteczności Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości w odniesieniu do jego wpływu na podnoszenie jakości kształcenia na wizytowanym kierunku studiów, a następnie wykorzystanie wyników tej oceny do doskonalenia systemu.
3. Jednostka powinna poddać szczególnej refleksji obszary procesu kształcenia, w odniesieniu do których Zespół Oceniający PKA stwierdził usterki, zaś istotnym jej elementem powinno być ustalenie dlaczego nie zostały one zdiagnozowane w ramach Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia, a następnie opracowanie i wdrożenie rozwiązań, które zwiększą zdolność systemu do diagnozowania i korekty słabszych stron procesu kształcenia.
4. W ramach doskonalenia procesu zapewniania jakości Jednostka powinna, w większym niż dotychczas zakresie, różnicować rozwiązania/mierniki w odniesieniu do kierunków prowadzonych w ramach różnych profili kształcenia.
5. Opracowanie rozwiązań zmierzających do skutecznego upowszechniania wśród studentów informacji na temat roli ankietyzacji, sposobów wykorzystywania jej wyników, a także innych działań podejmowanych w celu doskonalenia procesu kształcenia. Zaleca się także rozbudowanie badania jakości studiów poprzez dodanie pytań otwartych, które umożliwią studentom wyrażanie opinii dotyczących programu kształcenia.
6. Włączenie przedstawiciela studentów do Kierunkowego Zespołu ds. Jakości i Programów Kształcenia, będącego centralnym gremium w zakresie prac nad efektami kształcenia wizytowanego kierunku.

Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia

- 4.1. Liczba, dorobek naukowy/artystyczny, doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią oraz kompetencje dydaktyczne kadry
- 4.2. Obsada zajęć dydaktycznych
- 4.3. Rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4

4.1.

Z raportu samooceny wynika, że kierunek studiów *gospodarka nieruchomości* prowadzony na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego został przyporządkowany do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych, oraz dyscyplin naukowych ekonomia i nauki o zarządzaniu.

Zgodnie z raportem samooceny Uczelnia zgłosiła do minimum kadrowego na kierunku *gospodarka nieruchomościami* 9 osób, w tym 3 samodzielnych pracowników naukowych, z których 1 posiada tytuł naukowy profesora w dziedzinie nauk ekonomicznych, natomiast 2 pozostałych samodzielnych nauczycieli akademickich posiada stopień naukowy doktora habilitowanego w dyscyplinie naukowej ekonomia. Ponadto, Uczelnia zgłosiła do minimum kadrowego 6 pracowników posiadających stopień doktora w dyscyplinie naukowej ekonomia. Do minimum kadrowego można zaliczyć wszystkich 9 zgłoszonych wykładowców. Z tej liczby 6 posiada zgodne z kierunkiem studiów aktualne doświadczenie zawodowe, zdobyte poza Uczelnią. Wnoszą oni znaczący komponent praktyczny do kształcenia studentów.

Osoby zaliczone do minimum kadrowego spełniają wymagania określone w rozporządzeniu oraz w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym. Pod względem posiadanych zasobów kadrowych WNEiZ US jest zatem przygotowany do kształcenia na wizytowanym kierunku studiów *gospodarka nieruchomościami* na profilu praktycznym I stopnia. Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe odpowiada wymogom prawa określonym dla kierunków studiów o profilu praktycznym, a ich liczba jest właściwa w stosunku do liczby studentów ocenianego kierunku.

Nauczyciele akademicy zaliczeni do minimum kadrowego reprezentują poprzez swój dorobek naukowy oraz doświadczenie praktyczne obszar wiedzy odpowiadający obszarowi kształcenia. Osoby te w dużej mierze prowadzą badania naukowe związane z prowadzoną dydaktyką, co znajduje potwierdzenie w aktualnym dorobku publikacyjnym. Przegląd dorobku naukowego kadry akademickiej prowadzącej zajęcia, dokonany podczas wizytacji, potwierdza, że zajęcia powierzane są osobom, których dorobek naukowy oraz doświadczenie zawodowe, jest związany z zakresem prowadzonego przedmiotu i z dyscypliną naukową, z której dany przedmiot się wywodzi.

Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe odpowiada wymogom prawa określonym dla kierunków studiów o profilu praktycznym. Dorobek naukowy nauczycieli akademickich tworzących minimum kadrowe jest jednak dosyć skromny. Na dorobek ten składają się głównie prace publikowane w postaci rozdziałów w monografiach naukowych, a także nisko punktowanych pismach o zasięgu lokalnym, takich jak na przykład zeszyty naukowe własnej Uczelni oraz różnych lokalnych uczelni. Zdecydowanie brakuje natomiast publikacji międzynarodowych z listy A o wysokim Impact Factor. Pod względem tematycznym dorobek ten obejmuje takie zagadnienia jak: zarządzanie nieruchomościami, wycena nieruchomości czy pośrednictwo w obrocie nieruchomościami. Większość nauczycieli akademickich tworzących minimum kadrowe posiada niezbędne aktualne doświadczenie praktyczne. Zakładane efekty kształcenia studiów I stopnia o profilu praktycznym kierunku *gospodarka nieruchomościami* są zasadniczo spójne z efektami kształcenia dla obszaru nauk społecznych, określonymi w Polskiej Ramie Kwalifikacji.

4.2.

Obsada zajęć dydaktycznych jest prawidłowa. Zajęcia na kierunku *gospodarka nieruchomościami* na profilu praktycznym I stopnia oferowanym przez WNEiZ US prowadzi łącznie 31 nauczycieli akademickich, z czego 9 to osoby zaliczone do minimum kadrowego, w tym 3 osoby z tytułem naukowym profesora (z których 1 jest wliczana w skład minimum kadrowego), 9 osób z tytułem doktora habilitowanego (2 zaliczone do minimum kadrowego), 16 osób z stopniem naukowym doktora (6 zaliczonych do minimum), oraz 3 magistrów (wszyscy spoza minimum kadrowego).

Kadra w większości posiada zarówno doświadczenie w zakresie prowadzenia badań naukowych, jak i doświadczenie dydaktyczne. Spośród dydaktyków prowadzących zajęcia z przedmiotów kreujących praktyczne umiejętności zawodowe niewielu ponad 50% posiada

aktualne i adekwatne do koncepcji kształcenia na profilu praktycznym doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią.

4.3.

Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego posiada własną kadre etatową zatrudnioną na umowy o pracę. Polityka kadrowa odznacza się dbałością, by nabór nowych pracowników zapewniał odpowiednią wymianę pokoleniową, a także działaniami na rzecz poprawy przygotowania dydaktycznego już zatrudnionych. Nabory są prowadzone w trybie konkursowym. Od wykładowców wymaga się zatrudnienia w Uniwersytecie jako w podstawowym miejscu pracy. Wymaga się także udokumentowanego przygotowania pedagogicznego i znajomości języków obcych, a także organizuje się szkolenia pedagogiczne dla wcześniej zatrudnionych bez takiego przygotowania.

Dokonuje się ocen okresowych z ustawową częstotliwością, a w przypadku tzw. niesamodzielnych pracowników naukowych corocznie. Dotyczą one osiągnięć naukowych (rozpatrywanych bardzo szczegółowo i dających możliwości zdobycia liczby punktów wielokrotnie przewyższającej uzyskiwane na podstawie innych kryteriów oceny), kształcenia studentów (w przypadku pracowników samodzielnych także kształcenia kadry) i prac organizacyjnych na rzecz Uczelni. W ocenie kadry ważną rolę pełnią wyniki ankiet studenckich. W ocenie nie są brane pod uwagę osiągnięcia zawodowe związane z praktyczną działalnością zawodową poza uczelnią, które odpowiadałyby praktycznemu profilowi kształcenia.

Rozwój naukowy wspiera się urlopami naukowymi, stażami i finansowo z funduszu będącego w dyspozycji Dziekana, a wnioski w tych sprawach, podobnie jak w sprawach przedłużenia zatrudnienia opiniuje Wydziałowa Komisja ds. Rozwoju. Polityka ta przynosi dość dobre skutki, o czym świadczy między innymi uzyskanie na Wydziale w ramach ocenianego kierunku w latach 2013-2017 4 stopni doktora, 5 stopni doktora habilitowanego i 1 tytułu naukowego profesora. Pracownikom wyraźnie brakuje jednak bodźców finansowych do umiędzynarodowienia swojej działalności badawczej. Istniejący na Uczelni system nagród nie jest ukierunkowany na publikowanie w międzynarodowych czołowych pismach specjalistycznych o wysokim Impact Factor i nie premiuje znacząco za takie publikacje. Podobnie, na Uczelni nie występuje praktyka zwalniania osób uzyskujących granty badawcze z części pensum dydaktycznego.

Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA wyrażali generalnie pozytywne opinie dotyczące kadry naukowej prowadzącej zajęcia. Studenci mają możliwość oceny nauczycieli akademickich po zakończeniu każdego cyklu zajęć dydaktycznych. Ocena prowadzona jest w formie spotkań ewaluacyjnych odbywających się poza godzinami zajęć. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci negatywnie odnieśli się do stosowanej przez Wydział formy ankietyzacji. Przyznali, że niechętnie uczestniczą w dodatkowych spotkaniach ewaluacyjnych. Z ustaleń Zespołu Oceniającego wynika, że Uczelnia prowadzi prace nad nowym system ankietyzacji online, który wkrótce ma zastąpić obecny system.

Zgodnie ze Statutem Uniwersytetu Szczecińskiego ocena nauczycieli akademickich przez studentów jest uwzględniana w okresowych ocenach nauczycieli akademickich. Jedną z podstaw oceny nauczyciela jest wywiązywanie się z obowiązków dydaktycznych oraz osiągnięcia związane z kształceniem studentów. Pod uwagę brane są wyniki ankietyzacji oraz dodatkowe opinie studentów zgłoszone władzom jednostki w sposób nieformalny. Zgodnie ze statutem pierwsza negatywna ocena studentów o wypełnianiu przez nauczyciela akademickiego obowiązków dydaktycznych zobowiązuje bezpośredniego przełożonego do działań mających na celu poprawę jakości wykonywanych przez niego obowiązków dydaktycznych. Druga z kolei negatywna ocena studentów może stanowić podstawę do wydania negatywnej oceny o pracy nauczyciela akademickiego.

Dodatkowo Samorząd Studencki każdego roku organizuje konkurs "Złota Kreda", w którym studenci wybierają najlepszych wykładowców. W ramach konkursu studenci oceniają kadre naukowo – dydaktyczną w dwóch kategoriach: poziom wiedzy merytorycznej i powiązanie jej z praktyką oraz forma prowadzenia zajęć. Ankiety przeprowadzane są w formie papierowej w trakcie zajęć dydaktycznych, dzięki czemu większość studentów bierze w nich udział, a wyniki są miarodajne.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Uczelnia spełnia wymóg minimum kadrowego. Zajęcia obsadzone są właściwie przez osoby posiadające odpowiedni dorobek naukowy lub właściwe doświadczenie praktyczne. Polityka rozwoju i doskonalenia kadry wydaje się być dostatecznie skuteczna by nabór nowych pracowników zapewniał odpowiednią wymianę pokoleniową. Polityka ta nie jest natomiast skuteczna jeśli chodzi o przyciąganie zagranicznej kadry niezbędnej do internacjonalizacji procesu kształcenia.

Analiza spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego dla profilu praktycznego obejmuje posiadane tytuły i stopnie naukowe, specjalizację naukową oraz dorobek naukowy nauczycieli akademickich, doświadczenie praktyczne, a także obciążenia dydaktyczne w bieżącym roku akademickim oraz złożone oświadczenia o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego. Do minimum kadrowego kierunku *gospodarka nieruchomościami* prowadzonego na poziomie studiów I stopnia ZO PKA zaliczył wszystkich z 9 zgłoszonych wykładowców (w tym 3 samodzielnych nauczycieli akademickich oraz 6 doktorów), ponieważ posiadają oni zapewniający realizację programu studiów dorobek naukowy lub znaczące doświadczenie praktyczne, odpowiadające obszarowi kształcenia wskazanemu dla wizytowanego kierunku studiów. Analiza obciążeń dydaktycznych nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe wykazała, iż wszyscy spełniają także wymóg określony w rozporządzeniu. Osoby te realizują odpowiednią, określoną przepisami prawa liczbę godzin dydaktycznych. Ponadto zdecydowana większość wykładowców posiada duże doświadczenie dydaktyczne. Reasumując, WNEiZ US spełnia wymagania dotyczące minimum kadrowego dla kierunku *gospodarka nieruchomościami*.

Studenci mają możliwość stosownej oceny nauczycieli akademickich po zakończeniu każdego cyklu zajęć dydaktycznych, w formie dodatkowych spotkań ewaluacyjnych. Słabą stroną procesu oceny nauczycieli akademickich przez studentów jest jego forma, która sprawia, że liczba studentów wypełniających ankietę jest niska. Ponadto stosowane wzory ankiet nie zawierają pytań otwartych, gdzie można zawrzeć ewentualne dodatkowe uwagi. Wydział podejmuje działania w celu zmiany formy ankietyzacji. Ocena nauczycieli akademickich przez studentów jest uwzględniana w okresowych ocenach nauczycieli akademickich. W przypadku negatywnej oceny danego nauczyciela przez studentów Władze Wydziału podejmują działania w celu poprawy jakości wykonywanych przez niego obowiązków dydaktycznych. Wyniki ankiet zagregowane dla całego Wydziału są ogólnodostępne na stronie internetowej jednostki.

Dobre praktyki

1. Samorząd Studencki każdego roku organizuje konkurs „Złota Kreda”, w którym studenci wyłaniają spośród wykładowców wzór do naśladowania zwany mentorem oraz wybierają 10 najlepszych nauczycieli akademickich. W ramach konkursu członkowie Rady Samorządu przeprowadzają własną, niezależną ankietę wśród studentów. Jest to wartościowe uzupełnienie rozwiązań motywujących do doskonalenia umiejętności dydaktycznych nauczycieli akademickich. Ponadto w ocenie nauczycieli w ramach konkursu bierze udział większość studentów, co sprawia, że wyniki są miarodajne.

Zalecenia

1. Należy zatrudnić kilku praktyków spoza Wydziału tak aby nadać kierunkowi rzeczywiście praktyczny charakter.
2. Należy zdecydowanie intensyfikować politykę kadrową w zakresie współpracy międzynarodowej w celu wykorzystania jej efektów do internacjonalizacji procesu kształcenia. Wskazana byłaby również zmiana dotychczasowej strategii rozwoju i doskonalenia kadry poprzez premiowanie publikacji w pismach z listy A o wysokim Impact Factor w celu budowy międzynarodowej reputacji Wydziału pozwalającej na przyciągnięcie studentów i kadry z zagranicy.

Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia **Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5**

Współpraca jednostki odpowiedzialnej za oceniany kierunek z otoczeniem społeczno-gospodarczym ma zarówno nieformalny wymiar i opiera się na bezpośrednich kontaktach nauczycieli akademickich z przedstawicielami praktyków i przedsiębiorców, jak też sformalizowany charakter - dzięki stałej współpracy np. z organizacjami branżowymi. Na szczególną uwagę zasługuje przede wszystkim ścisła współpraca z organizacjami branżowymi. Pozwala ona nie tylko na doskonalenie, rozwijanie i aktualizowanie treści przedmiotowych, ale także daje studentom możliwość przystąpienia (bezpośrednio po ukończeniu studiów) do certyfikowanego egzaminu i uzyskania tytułów pośrednik lub zarządca nieruchomości PFRN. Kwestie te reguluje umowa o współpracy podpisana z Polskim Stowarzyszeniem Zarządców Nieruchomości, która obejmuje współpracę w zakresie organizacji egzaminów. Partnerzy gospodarczy włączają się także w proces dydaktyczny – zarówno bezpośrednio (część dydaktyków, to aktywni praktycy), jak i pośrednio poprzez udostępnianie oprogramowania do zarządzania nieruchomościami na potrzeby zajęć dydaktycznych oraz różnego rodzaju danych na potrzeby prac etapowych i dyplomowych.

Wśród realizowanych form współpracy wymienić należy m.in. organizację praktyk zawodowych, wizyty studyjne u pracodawców, angażowanie w proces dydaktyczny osób posiadających doświadczenie praktyczne zdobyte poza uczelnią (głównie w charakterze gości na pojedynczych zajęciach) czy współorganizację konferencji.

Formalnym elementem współpracy jest także Rada Konsultacyjna Praktyków, gremium zrzeszające m.in. interesariuszy zewnętrznych ocenianego kierunku. Została utworzona na poziomie wydziałowym w 2012 roku, a jej członkowie zostali zaangażowani do konsultacji obejmujących wybór przedmiotów. W kwietniu 2017 roku odbyło się posiedzenie Rady, podczas którego członkowie otrzymali propozycję wyboru sylabusów do analizy służącej ewentualnej aktualizacji i modyfikacji treści przedmiotowych. Z informacji uzyskanych podczas wizytacji wynika, że Rada Praktyków nie spotyka się regularnie. Rezultaty prac Rady nie są również udokumentowane, co powoduje, że gremium to ma nieco fasadowy charakter. Obecnie, formalnie, w jej skład wchodzi 7 osób związanych z ocenianym kierunkiem studiów.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Pozytywnym aspektem współpracy z podmiotami mikrootoczenia społeczno-gospodarczego przez Władze Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego jest posiadanie rozwiniętych kontaktów z instytucjami otoczenia społeczno-gospodarczego. Interesariusze zewnętrzni mają stworzone możliwości udziału w procesie

kształcenia, a szczególnie określania planowanych i weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia. Ponadto niektórzy z nich są zaangażowani w zajęcia dydaktyczne.

Dobre praktyki

1. Współpraca z organizacjami branżowymi.

Zalecenia

1. Zintensyfikować działalność Rady Konsultacyjnej Praktyków.

Kryterium 6. Umiędzynarodowienie procesu kształcenia **Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6**

Nauczyciele akademicki zatrudnieni na WNEiZ US mają możliwość uczestniczenia w programach umiędzynarodowienia w ramach zawartych umów partnerskich, np. w programie Erasmus+. Uczelnia posiada cały szereg podpisanych umów w ramach programu wymiany Erasmus+, które zapewniają pracownikom Uczelni pobyt na uczelniach partnerskich za granicą.

O ile pracownicy WNEiZ US na poziomie całego Wydziału dosyć aktywnie uczestniczą w wymianie międzynarodowej, to jednak osoby stanowiące obsadę kadrową na kierunku *gospodarka nieruchomościami* stosunkowo rzadko z tych umów korzystają.

Generalnie realizowane są 2 rodzaje wyjazdów:

1. wyjazdy nauczycieli akademickich w celu prowadzenia zajęć dydaktycznych (tzw. STA)
2. wyjazdy pracowników uczelni w celach szkoleniowych (tzw. STT)

W okresie ostatnich trzech lat tylko jeden ze zgłoszonych do minimum kadrowego pracowników uczestniczył w wyjazdach STA udając się do uczelni partnerskiej na Litwie w roku akademickim 2016/2017. Z kolei w ramach wyjazdów STT wyjechały dwie osoby zgłoszone do minimum w roku akademickim 2014/2015 by uczestniczyć w English School – Englishhour. Tę sytuację trudno jest zatem uznać za satysfakcjonującą. Tego typu wyjazdy powinny być zatem bardziej intensywnie promowane wśród szerszej rzeszy pracowników Uczelni zgłoszonych do minimum kadrowego, ponieważ pobyty zagraniczne są bardzo wskazane ze względu na możliwość zapoznania się z nową wiedzą i nowatorskimi technikami nauczania. W drugą stronę wymiana ta wydaje się nie działać zupełnie, ponieważ do prowadzenia zajęć na kierunku nie udało się w ogóle przyciągnąć wykładowców zagranicznych w ramach podpisanych umów o współpracy, chociaż na poziomie całego Wydziału wymiana ta funkcjonuje znacznie lepiej. Wskazane byłoby zatem pełniejsze wykorzystanie możliwości jakie dają zawarte przez Uczelnię umowy międzynarodowe i przyciąganie w ich ramach wykładowców na gościnne seminaria i wykłady na ocenianym kierunku studiów.

Studenci kierunku *gospodarka nieruchomościami* mają również zapewnioną możliwość udziału w międzynarodowych wymianach. W szczególności studenci mają możliwość wyjazdu w ramach międzynarodowego programu Erasmus+ oraz indywidualnych umów podpisanych przez Uniwersytet Szczeciński z uczelniami zagranicznymi. Studenci posiadają niezbędne informacje na temat mobilności, które mogą zdobywać na stronie internetowej Wydziału, jak i w dziekanacie. Zainteresowanie wymianami w ramach programu Erasmus+ jest jednak niewielkie ze względu na specyfikę tego kierunku studiów, na którym spora część studentów podjęła już pracę zawodową. W szczególności, w okresie ostatnich trzech lat nikt ze studentów tego kierunku nie zdecydował się na uczestniczenie w wymianie zagranicznej, natomiast studenci zagraniczni również nie przyjeżdżają na ten kierunek studiów ze względu na brak dostatecznej oferty zajęć specjalistycznych w językach obcych. Umiędzynarodowienie procesu

kształcenia na kierunku *gospodarka nieruchomościami* na poziomie wymiany studentów działa zatem jeszcze gorzej niż wymiana pracowników, by nie powiedzieć, że nie działa wcale.

Z przeprowadzonych w trakcie wizytacji rozmów z Władzami Uczelni oraz jej pracownikami wynika, że ten stan rzeczy jest spowodowany charakterem studiów i wczesnym podejmowaniem pracy zawodowej studentów, co zasadniczo uniemożliwia uczestniczenie w programach wymiany międzynarodowej. W trakcie wizytacji zajęć stwierdzono, że inną, równie prawdopodobną przyczyną tego stanu rzeczy może być niski poziom kompetencji językowych studentów wynikający z niewłaściwego podejścia do nauczania języków obcych. W szczególności, Wydział nie oferuje lektoratów na każdym roku studiów, a jedynie oczekuje, że studenci samodzielnie uzupełnią wiedzę z zakresu języków obcych. Takie podejście jest jednak mało realistyczne i powinno zostać możliwie szybko zrewidowane.

Władze Wydziału prowadzącego wizytowany kierunek podejmują działania w celu umiędzynarodowienia procesu kształcenia. Nauczanie języków obcych w Uniwersytecie Szczecińskim odbywa się zgodnie z zarządzeniem Rektora US nr 48/2013 z dnia 25 czerwca 2013 r. Studenci kierunku *gospodarka nieruchomościami* uczestniczą w obowiązkowych lektoratach z języka obcego, które rozpoczynają się od II roku studiów. Zgodnie z § 2 pkt. 4 Zarządzenia, każdy nowoprzyjęty student ma obowiązek przystąpić do testu poziomującego. Test ma charakter informacyjny, w przypadku stwierdzenia niewystarczającej znajomości języka (poniżej poziomu B1), student ma obowiązek w trakcie pierwszego roku studiów we własnym zakresie uzupełnić brakujące umiejętności i podnieść swoje kompetencje językowe do poziomu B1. Akademickie Centrum Kształcenia Językowego działające przy Uniwersytecie Szczecińskim umożliwia udział w dodatkowych, odpłatnych kursach wyrównawczych z języka obcego. Studenci wyrazili negatywną opinię na temat braku języka obcego na I roku studiów. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci wyrazili również wątpliwości dotyczące sposobu podziału na grupy zaawansowania na zajęciach z języka obcego. Z ustaleń Zespołu Oceniającego wynika, że ze względu na niewielką liczbę studentów na ocenianym kierunku nie ma możliwości podziału studentów według poziomu zaawansowania. Studenci kierunku *gospodarka nieruchomościami* nie mają możliwości wyboru fakultatywnych przedmiotów prowadzonych w języku angielskim. Na Wydziale odbywają się dodatkowe wykłady gościnne prowadzone w językach obcych, w których studenci wizytowanego kierunku mogą wziąć udział.

Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego stwarza studentom możliwość uczestnictwa w międzynarodowych programach mobilności. Studenci mogą wziąć udział w wymianie międzynarodowej w ramach programu ERASMUS+. Wydział współpracuje z blisko 170 zagranicznymi uczelniami. Studenci wyjeżdżający na wymianę mogą otrzymać dofinansowanie w postaci grantu.

Szczegółowe zasady kwalifikacji studentów Wydziału określa dokument „Zasady realizacji wyjazdów studentów na studia w programie Erasmus+”. Proces rekrutacyjny jest przejrzysty i upubliczniony, a zasady rekrutacji dostępne online. W procesie rekrutacji kryteriami kwalifikacji są wyniki w nauce oraz znajomość języka, w którym prowadzone będą zajęcia na uczelni partnerskiej na poziomie określonym w umowie z uczelnią partnerską. Procesem rekrutacji kandydatów zajmują się kierunkowi koordynatorzy ds. wymiany studentów. Decyzję o zakwalifikowaniu podejmuje Komisja Kwalifikacyjna, w składzie Komisji nie znajduje przedstawiciel studentów. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym przedstawiciele Samorządu Studenckiego stwierdzili, że nie dostrzegają potrzeby uzupełnienia składu Komisji o przedstawiciela studentów.

W ramach polityki informacyjno-promocyjnej Uczelnia organizuje spotkanie dla zainteresowanych studentów oraz akcję informacyjną poprzez media dostępne na Wydziale. Dodatkowo Wydział co roku organizuje „ERASMUS DAY”, podczas którego studenci, którzy

wrócili z wymiany opowiadają o swoich doświadczeniach związanych z wyjazdem oraz zachęcają innych studentów do udziału w programie.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia na Uczelni jest potencjalnie zapewnione zarówno dla kadry akademickiej, jak również studentów. Jednak należy wyraźnie zaznaczyć, że jest to umiejdzynarodowienie tylko potencjalne. Uczelnia bowiem wcale nie gwarantuje, że możliwości te będą przez kadre i studentów wykorzystywane. Można zatem stwierdzić, że co prawda umiejdzynarodowienie procesu kształcenia potencjalnie istnieje, jednak nie jest jego obligatoryjną częścią. Uczelnia nie wymaga zatem od studentów by uczestniczyli w procesie umiejdzynarodowienia, jeżeli nie uznają tego za celowe. Wskazana byłaby zmiana tego podejścia na takie, w którym studenci byłiby zobligowani do większego zaangażowania w proces umiejdzynarodowienia, przykładowo poprzez obowiązkowe uczestnictwo w specjalistycznych zajęciach prowadzonych w językach obcych nie mających jedynie charakteru lektoratów.

Program kształcenia nie uwzględnia przedmiotów prowadzonych w języku angielskim. Studenci mogą uczestniczyć w dodatkowych wykładach gościnnych prowadzonych w językach obcych. Jednostka umożliwia studentom udział w międzynarodowych programach wymiany, podejmuje działania mające na celu promowanie programów oraz udziela studentom niezbędnego wsparcia merytorycznego i organizacyjnego podczas całego procesu wymiany międzynarodowej. Proces rekrutacji na programy wymiany jest przejrzysty, a zasady kwalifikacji dostępne online. Mankamentem jest jednak to, że w ostatnich 3 latach żaden student kierunku *gospodarka nieruchomościami* nie wziął udziału w wymianie.

Dobre praktyki

Nie stwierdzono.

Zalecenia

1. Umiejdzynarodowienie kadry naukowo-dydaktycznej WNEiZ US ma obecnie miejsce przede wszystkim poprzez zatrudnianie pracowników z Europy Wschodniej. Nie jest to jednak w pełni zadowalająca polityka. Wskazana byłaby większa dywersyfikacja geograficzna kadry zagranicznej, w szczególności w kierunku zachodnim, co byłoby bardziej adekwatne do geograficznego położenia Uczelni. Konieczne są zatem bardziej intensywne działania w kierunku umiejdzynarodowienia procesu kształcenia, zwłaszcza w ramach budowy wspólnego programu studiów z wiarygodnym partnerem zagranicznym, najlepiej z Europy Zachodniej lub Ameryki Północnej, co pozwoliłoby na transfer aktualnej wiedzy i dobrych praktyk do Uczelni.
2. Zaleca się wprowadzenie obieralnych przedmiotów realizowanych w języku angielskim.
3. Zaleca się zintensyfikowanie działań mających na celu zachęcenie studentów kierunku *gospodarka nieruchomościami* do uczestniczenia w programie ERASMUS+ poprzez na przykład przygotowanie propozycji wyjazdów ukierunkowanych na specyfikę kierunku.

Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia

7.1. Infrastruktura dydaktyczna oraz wykorzystywana w praktycznym przygotowaniu zawodowym

7.2. Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne

7.3. Rozwój i doskonalenie infrastruktury

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

7.1.

Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania US posiada własną infrastrukturę dydaktyczną, którą stanowi 55 pomieszczeń dydaktycznych, w tym 41 sal dydaktycznych o łącznej powierzchni 2675 m² z 2527 miejscami studenckimi oraz 14 laboratoriami ze 204 stanowiskami komputerowymi z podłączeniem do Internetu w 3 sąsiadujących ze sobą budynkach, w tym jednym nowym. Laboratoria komputerowe wyposażono w dobry, stosunkowo nowy sprzęt. Znajdujące się w nich komputery wykorzystują system Windows 8 oraz zainstalowane na nich uniwersalne oprogramowanie, takie jak Microsoft Office 10, wykorzystywane do wielu zajęć (np. Excel), a także oprogramowanie specjalistyczne obejmujące pakiety finansowo-księgowo, czy pakiety do zarządzania procesami biznesowymi, bazy danych, języki programowania, pakiety finansowo-księgowo, zintegrowane systemy zarządzania, zintegrowane systemy informatyczne, pakiety do obliczeń naukowych, inżynierskich i symulacji komputerowych, pakiety graficzne, czy też pakiety komputerowego wspomaganie projektowania. Dwa laboratoria są wyposażone w system wideokonferencyjny. Na Wydziale funkcjonują serwery użytkowe, serwer poczty elektronicznej, serwer aplikacji i plików.

Jednostka odpowiedzialna za akredytowany kierunek dysponuje bazą dydaktyczną, która umożliwia prowadzenie zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym na odpowiednim poziomie do specyfiki kierunku oraz pozwala na uzyskanie umiejętności zgodnych z założonymi efektami kształcenia. Pracodawcy współpracujący z Wydziałem udostępniają swoją bazę m.in. na potrzeby wizyt studyjnych i uczestniczą w realizacji praktyk zawodowych, a także udostępniają specjalistyczne oprogramowanie, które pozwala na realizację części zajęć praktycznych na terenie Uczelni.

W 2014 r. na Wydziale powstało Laboratorium Neuronauki Poznawczej wykorzystywane do badań preferencji społeczno-gospodarczych przy użyciu interdyscyplinarnych metod i narzędzi. Na potrzeby dydaktyki wdrożony został zintegrowany system zarządzania MPR II i Scala. Ponadto na Wydziale jest zainstalowana sieć wifi, która swoim zasięgiem obejmuje wszystkie budynki i włączona jest w światowy system EDUROAM. Wszyscy pracownicy i studenci mają zapewniony bezpłatny dostęp do Internetu. Dwa z tych budynków są połączone ze sobą w sposób pozwalający na w miarę łatwe poruszanie się między nimi bez konieczności ich opuszczania.

Sal dydaktyczne są wykorzystywane przez studentów różnych kierunków prowadzonych na Wydziale. Są w dobrym lub bardzo dobrym stanie, dobrze wyposażone, a ich pojemność jest wystarczająca. We wszystkich salach dydaktycznych są projektory multimedialne, a w wielu także rzutniki pisma. Ponad połowa sal ma białe tablice (w nowym budynku niemal wszystkie, w starych budynkach nieliczne), w innych są tablice tradycyjne.

W ustalonych godzinach studenci mają też dostęp do oprogramowania i materiałów dydaktycznych, na potrzeby pracy własnej, w jednym z laboratoriów komputerowych - na 16 stanowiskach. Zainstalowano na nich uniwersalne oprogramowanie, w części wykorzystywane do zajęć, a w niektórych bardziej specjalistyczne programy finansowo-księgowo także częściowo wykorzystywane na ocenianym kierunku. Jednak wobec powszechności posiadania komputerów przenośnych to wykorzystanie maleje i często ogranicza się np. do drukowania tekstów.

Infrastruktura dydaktyczna Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania US jest w zdecydowanej większości przystosowana dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Znajdują się jednak miejsca o utrudnionym dostępie dla studentów z niepełnosprawnością narządu ruchu. W przypadku zgłoszenia się na studia osoby z dysfunkcją narządu ruchu, plan

zajęć układany jest tak, by wszystkie zajęcia odbywały się w salach przystosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. W budynkach Wydziału znajdują się również podjazdy i windy dla osób z niepełnosprawnościami ruchowymi, odpowiednio dostosowane toalety, odrębny parking z bezpośrednim podjazdem do windy, a także odpowiednio wyposażone sale. W salach wykładowych dostępne są, między innymi tablety, i-pody, a także sprzęt audio dla osób niedosłyszących, w tym pętle indukcyjne. Jednak w trakcie przeprowadzonej wizytacji stwierdzono, że nie wszystkie części budynków Wydziału posiadają takie ułatwienia.

Infrastruktura dydaktyczna wykorzystywana do prowadzenia kształcenia na ocenianym kierunku jest dostosowana do potrzeb studentów. Do dyspozycji studentów jest także parking, bufet, kiosk oraz punkt ksero. Wydział dysponuje 14 laboratoriami komputerowymi z podłączeniem do Internetu. Studenci ogólnie pozytywnie oceniają infrastrukturę dydaktyczną i naukową jednostki. Ich zdaniem liczba, powierzchnia i wyposażenie sal dydaktycznych są odpowiednie. Sale posiadają sprzęt audiowizualny wykorzystywany przez nauczycieli akademickich podczas zajęć. Studenci mają dostęp do specjalistycznych sal i laboratoriów w celu wykonywania zadań w ramach programu kształcenia i prowadzenia badań naukowych w trakcie oraz poza zajęciami.

7.2.

Studenci mogą korzystać z Biblioteki Ekonomicznej zlokalizowanej w siedzibie Wydziału i znacznie większej Biblioteki Głównej Uczelni. Użytkownicy mają możliwość wypożyczenia odpowiednich pozycji lub skorzystania z nich w czytelni. Systemem biblioteczno-informacyjnym Uczelni jest system Koha, uwzględniający zasady otwartego oprogramowania, wprowadzony w Bibliotece Głównej US, który obowiązuje w całej sieci bibliotek US, w tym również na WNEiZ. Wszystkie zasoby biblioteczne znajdują się w katalogu online oraz część z nich w zasobach zdigitalizowanych. Dzięki temu systemowi użytkownicy mogą korzystać z baz online w ramach licencji krajowych (8 baz) oraz zakupionych przez Bibliotekę Główną i poszczególne wydziały. W dniu wizytacji w systemie Koha funkcjonowały moduły gromadzenia książek służące do planowania i realizacji zakupów wydawnictw zwartych, opracowania, wypożyczalni, wypożyczalni międzybibliotecznej i czytelni. Ze zdalnego dostępu z komputerów domowych (w przypadku niektórych baz z urządzeń mobilnych typu tablet czy telefon komórkowy) mogą korzystać wszyscy autoryzowani użytkownicy czyli pracownicy US oraz studenci i doktoranci.

Biblioteka Ekonomiczna WNEiZ dysponuje łącznie 140 miejscami dla czytelników, z czego 30 to stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu i baz danych. Całość powierzchni pomieszczeń bibliotecznych na WNEiZ wynosi około 1000 m². Biblioteka wydziałowa znajduje się w zasięgu wydziałowej sieci wi-fi. W ramach biblioteki wydziałowej funkcjonują czytelnie: czasopism, książek i multimedialna, Ośrodek Informacji Naukowej oraz wypożyczalnia. Biblioteka posiada ponad 116 tys. woluminów, w tym około 74 tys. wydawnictw zwartych i ponad 41 tys. wydawnictw. W 2016 roku prenumerowanych było 136 czasopism, w tym 11 zagranicznych. Księgozbiór Biblioteki Ekonomicznej obejmuje zbiory z dziedzin odpowiadających kierunkowi studiów. Księgozbiór jest systematycznie uzupełniany o nowe pozycje zgodnie z zalecaną literaturą w sylabusach do przedmiotów. Roczne nabytki to ponad 1000 woluminów. Biblioteka jest dobrze wyposażona pod względem aktualności i zakresu tematycznego księgozbioru. Jest on adekwatny do potrzeb wynikających z realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku, w tym w szczególności mających na celu osiągnięcie przez studentów efektów w zakresie umiejętności związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym oraz kompetencji społecznych niezbędnych na rynku pracy. Godziny otwarcia bibliotek są w opinii studentów odpowiednie i adekwatne do ich potrzeb. Wyrywkowy przegląd katalogu nie wykazał braków pozycji zalecanych w sylabusach kierunku.

Katalog elektroniczny zasobów wszystkich bibliotek Uniwersytetu Szczecińskiego, w tym Biblioteki Ekonomicznej, jest dostępny online na stronie <http://bg.univ.szczecin.pl>. Studenci WNEiZ US mają nieodpłatny dostęp do polskich baz danych, takich jak WinIis Ekon, BazEkon, BazTech, Emis oraz międzynarodowych baz danych: PROQUEST, EBSCO, EconLit with Full Text, GMID, Orbis, Web of Knowledge, EMERALD, SPRINGER-KLUWER, Viewswire, JSTOR, Science Direct, Wiley OnLine Library, PROLA, SCIENCE, SCIENCE DIRECT, EMIS. System informacyjny Biblioteki Głównej Uniwersytetu Szczecińskiego zawiera także bazy danych tworzone przez pracowników Biblioteki Głównej, w tym bazę publikacji pracowników naukowych US-Publi. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci pozytywnie zaopiniowali dostępność rekomendowanych przez nauczycieli akademickich pozycji oraz godziny otwarcia biblioteki, które w opinii studentów są dostosowane do ich potrzeb.

7.3.

Uczelnia nie posiada szczegółowego, długofalowego planu rozwoju infrastruktury jednak stara się w miarę swoich możliwości i posiadanych środków finansowych na bieżąco remontować stopniowo posiadane pomieszczenia dydaktyczne. Słabym punktem w rozwoju infrastruktury Wydziału są trudności z pozyskiwaniem środków finansowych na odtwarzanie zużywającego się sprzętu komputerowego oraz aktualizację oprogramowania. Obecnie opracowany jest harmonogram modernizacji laboratoriów komputerowych. Corocznie, komisja powoływana przez Dziekana Wydziału, ocenia stan ilościowy, dostępność oraz stan techniczny infrastruktury dydaktycznej Wydziału. Odpowiednich przeglądów dokonuje również administracja centralna. Na bieżąco stan infrastruktury jest monitorowany przez Kierownika ds. Administracyjnych oraz podległych mu pracowników. Stan bazy dydaktycznej jest również corocznie oceniany przez studentów w formie ankiety online.

Ocena infrastruktury Uczelni przez studentów ma charakter sformalizowany i jest elementem badania przez Wydział warunków studiowania. Co roku studenci wypełniają ankietę, w której znajdują się pytania dotyczące oceny warunków lokalowych, wyposażenia sal wspomagającego proces kształcenia, bazy komputerowej, liczebności grup studenckich, a także dostępności i ofercie biblioteki oraz czytelni. Ankieta Badania Jakości Studiów jest dostępna online na stronie internetowej Wydziału. Ankieta jest wypełniania przez niewielką liczbę studentów kierunku *gospodarka nieruchomościami*, przez co badanie nie jest reprezentatywne.

Jednostka analizuje jedynie zagregowane wyniki dla całego Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, co uniemożliwia wnioskowanie na temat poziomu satysfakcji z infrastruktury studentów kierunku *gospodarka nieruchomościami*. Ponadto ankieta nie zawiera pytań otwartych, co jest istotnym mankamentem. Studenci mogą zgłaszać ewentualne uwagi dotyczące infrastruktury do Kierownika Administracji, który stara się na bieżąco reagować na zgłoszone zastrzeżenia. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci wyrazili bardzo pozytywną opinię dotyczącą osoby pełniącej tę funkcję, przyznali, że każdy ich problem jest w miarę możliwości sprawnie rozwiązywany.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Wydział dysponuje własną bazą dydaktyczną. Warunki lokalowe oferowane studentom są dobre. W salach dydaktycznych nie występuje nadmierne zagęszczenie, co korzystnie wpływa na formy i warunki studiowania. Liczba, powierzchnia i wyposażenie sal dydaktycznych dostosowane są do potrzeb studentów wizytowanego kierunku. Jednostka zapewnia studentom kierunku *gospodarka nieruchomościami* możliwość korzystania z infrastruktury Uczelni poza godzinami zajęć, a także dostęp do zasobów bibliotecznych i informacyjnych. Budynki, w których odbywają się zajęcia dydaktyczne są w dużym stopniu przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Pomieszczenia dydaktyczne są wystarczająco duże. Wyposażenie pomieszczeń jest ogólnie dobre, a w niektórych salach bardzo dobre. Uczelnia umożliwia studentom ocenę infrastruktury w sposób sformalizowany, w postaci corocznych ankiet. Jednakże badanie ma charakter ogólnowydziałowy, tylko niewielka liczba studentów kierunku *gospodarka nieruchomościami* wypełnia ankietę badania warunków studiowania. Studenci mogą również zgłaszać zastrzeżenia dotyczące infrastruktury w sposób nieformalny. Uczelnia systematycznie podejmuje działania mające na celu modernizację infrastruktury. Studenci pozytywnie oceniają infrastrukturę dydaktyczną i naukową jednostki.

Biblioteka jest bardzo dobrze wyposażona i zawiera pozycje wymienione w sylabusach przedmiotów. Wydział stara się w miarę swoich możliwości i posiadanych środków finansowych remontować stopniowo posiadane pomieszczenia dydaktyczne oraz modernizować swoje laboratoria komputerowe.

Baza i infrastruktura Wydziału pozwalają na realizację zajęć o charakterze praktycznym, które umożliwiają osiąganie zadeklarowanych efektów kształcenia. Dzięki praktykom studenckim i wizytom studyjnym w podmiotach zewnętrznych możliwe jest ich dalsze pogłębianie lub uzupełnianie.

Dobre praktyki

1. Wizyty studyjne stanowiące uzupełnienie części zajęć praktycznych realizowanych na Uczelni.

Zalecenia

1. Zaleca się podjęcie działań mających na celu dalsze pogłębianie i rozszerzanie współpracy z interesariuszami zewnętrznymi w odniesieniu do wykorzystania bazy zewnętrznej na potrzeby realizacji zajęć dydaktycznych pozwalających na skuteczniejsze i pełniejsze osiągnięcie efektów kształcenia z obszaru umiejętności.
2. Zaleca się korektę kwestionariusza ankiety, który umożliwia studentom ocenę infrastruktury poprzez dodanie pytań otwartych. Warto również podjąć działania mające na celu zwiększenie efektywności polityki informacyjnej w zakresie informowania studentów o potrzebie pozyskania opinii studentów na temat warunków studiowania.
3. Wskazane jest wyremontowanie głównej auli, a także pełne dostosowanie budynków dydaktycznych dla potrzeb studentów niepełnosprawnych ruchowo.

Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia

8.1. Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągnięcia efektów kształcenia

8.2. Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

8.1.

Na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego wdrożony został system opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej dla studentów. Jednostka zapewnia studentom wsparcie dydaktyczne udzielane przez nauczycieli akademickich na satysfakcjonującym poziomie. Studenci kierunku *gospodarka nieruchomościami* mają możliwość odbywania konsultacji z nauczycielami akademickimi podczas wyznaczonych dyżurów. W opinii studentów dostępność nauczycieli akademickich jest dostosowana do ich

potrzeb. Studenci przyznali jednak, że zdarzają się pojedyncze przypadki niechęci prowadzących konsultacje do tłumaczenia niezrozumiałych dla nich zagadnień omawianych w trakcie zajęć, jednakże nie zgłosili oni tego problemu do Władz Wydziału.

Studenci mają dostęp do dodatkowych materiałów dydaktycznych i pomocy naukowych. Nauczyciele akademicy udostępniają studentom materiały za pośrednictwem poczty elektronicznej. Niezbędne informacje o przedmiotach znajdują się w sylabusach, które zawierają wymagania wstępne, cele przedmiotu, efekty kształcenia, treści programowe, metody kształcenia, metody weryfikacji efektów kształcenia, formy i warunki zaliczenia oraz literaturę przedmiotu. Nauczyciele akademicy prezentują ich treść podczas pierwszych zajęć. Dodatkowo są one dostępne na stronie internetowej Wydziału.

Opiekę dydaktyczną, poza statutowymi podmiotami, sprawuje również opiekun kierunku, do którego zadań należy organizacja w dniu adaptacyjnym spotkania ze studentami, mającego na celu przekazanie informacji na temat organizacji roku akademickiego oraz toku studiów, nadzorowanie wyborów starostów grup dziekańskich, bieżąca pomoc studentom w zapoznaniu się z tokiem studiów, reprezentowanie, w miarę potrzeby, studentów w kontaktach z nauczycielami akademickimi i Władzami Wydziału, aktywizacja studentów poprzez przekazywanie informacji dotyczących różnych aktywności na Wydziale i Uniwersytecie. Studenci mogą kontaktować się z opiekunem roku za pośrednictwem poczty elektronicznej lub w trakcie bezpośrednich spotkań w godzinach konsultacji. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci przyznali, że nie dostrzegają rzeczywistego wsparcia ze strony opiekuna i nie rozumieją celu jego funkcjonowania. Studenci stwierdzili również, że funkcja ta jest często pełniona przez nauczycieli akademickich, z którymi nie mieli oni zajęć dydaktycznych, przez co nie znają danej osoby.

Wszystkich niezbędnych informacji w zakresie spraw związanych z procesem dydaktycznym udziela studentom dziekanat. Osoby pracujące w dziekanacie Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania mają odpowiedni zakres wiedzy związanej z procesem kształcenia oraz efektywnie rozwiązują ich problemy związane z tokiem studiów. Studenci stwierdzili również, że otrzymują ogromne wsparcie w sprawach związanych z tokiem studiów od pracownika sekretariatu Instytutu Geometrii i Statystyki. Osoby obecne na spotkaniu z Zespołem Oceniającym przyznały, że osoba tam pracująca pomaga im rozwiązać każdy problem. Dodatkowo w przypadku zaistnienia trudności związanych z procesem kształcenia studenci mogą zgłosić się do Prodziekana ds. studenckich, który co tydzień pełni dyżury. Studenci kierunku *gospodarka nieruchomościami* nie korzystali jednak z tej możliwości.

Każda grupa posiada swojego Starostę, który pełni funkcję pośrednika w kontakcie pomiędzy dziekanatem, Władzami Wydziału i studentami. Ponadto co roku Wydział organizuje dni adaptacyjne dla studentów I roku, które odbywają się przed rozpoczęciem zajęć. Podczas dni adaptacyjnych nowi studenci mogą zapoznać się z Wydziałem i zasadami studiowania oraz mają możliwość poznania Prodziekana ds. Studenckich i opiekunów roku.

Na Uniwersytecie Szczecińskim funkcjonuje wirtualna platforma e-dziekanat, która umożliwia załatwianie spraw związanych z tokiem studiów za pośrednictwem Internetu. Dodatkowo każdy student posiada indeks w formie papierowej. W opinii studentów wizytowanego kierunku indeksy papierowe są problematyczne i zbędne, ponieważ wszystkie informacje z indeksu znajdują się w e-dziekanacie. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym Władze Wydziału przyznały, że podejmują działania mające na celu likwidację indeksów papierowych.

Skuteczność systemu wsparcia dydaktycznego oraz administracyjnego dla studentów jest systematycznie badana w ramach oceny nauczycieli akademickich przez studentów, która odbywa się po zakończeniu każdego cyklu zajęć, a także w ramach badania jakości studiów, które jest prowadzone online za pośrednictwem strony internetowej Wydziału. Ze względu na niską frekwencję w badaniu jakości studiów jednostka analizuje jedynie zagregowane dane dla

wszystkich kierunków prowadzonych przez Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania. Zagregowane wyniki ankiet są podawane do wiadomości studentów za pośrednictwem strony internetowej Wydziału.

W ramach wsparcia materialnego studenci mogą wnioskować o przyznanie wszystkich świadczeń wskazanych w art. 173 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Przyznawaniem stypendiów zajmują się Komisja stypendialna, w której znajdują się przedstawiciele studentów. Wszystkich niezbędnych informacji związanych z pomocą materialną udziela Dział Spraw Studenckich. Dyżury są dostosowane do potrzeb studentów. Osoby obecne na spotkaniu z Zespołem Oceniającym pozytywnie zaopiniowały system przyznawania pomocy materialnej i dostępność osób odpowiedzialnych za proces przyznawania stypendiów. Kryteria przyznawania pomocy materialnej są publicznie dostępne w Internecie. System pomocy materialnej oferowany studentom jest racjonalny i przejrzysty oraz nie występują opóźnienia w wypłacie świadczeń dla studentów wizytowanego kierunku. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci przyznali, że system stypendialny motywuje ich do osiągania lepszych wyników w nauce.

Wydział wspiera studentów w kontaktach z otoczeniem społecznym i gospodarczym oraz w procesie wchodzenia na rynek pracy. Na Uniwersytecie Szczecińskim funkcjonuje Akademickie Biuro Karier, które zajmuje się wsparciem studentów w poszukiwaniu pracy, doradztwem zawodowym oraz przygotowaniem dodatkowych szkoleń zgodnie z potrzebami studentów. Akademickie Biuro Karier udziela również studentom wsparcia przy tworzeniu CV poprzez indywidualne konsultacje. Każdego roku Biuro we współpracy z wybranymi kołami naukowymi organizuje na WNEiZ Targi Pracy dla studentów. Podczas Trógów studenci mają możliwość uczestniczenia w rozmowach kwalifikacyjnych i w efekcie otrzymania pracy. Biuro realizuje również projekt „Aktywnie Buduj Karierę”, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, kierowany do studentów ostatnich lat studiów, rozpoczynających aktywność zawodową i obejmujący doradztwo w zakresie wypracowania wspólnie z doradcą ścieżki zawodowej lub edukacyjnej, zdobycie wiedzy o swoich cechach charakteru, predyspozycjach zawodowych, talentach oraz obszarach do doskonalenia, pomocy w profesjonalnym zredagowaniu CV oraz przygotowania do rozmowy z pracodawcą. Studenci i absolwenci Uniwersytetu Szczecińskiego mogą również korzystać ze wsparcia założycielskiego, infrastrukturalnego i biznesowego działalności gospodarczej w ramach Akademickiego Inkubatora Przedsiębiorczości. Na kierunku *gospodarka nieruchomościami* praktyki studenckie są integralną częścią studiów. Czas trwania studenckich praktyk zawodowych wynosi 3 miesiące. Warunkiem ich zaliczenia jest wyszukanie miejsca praktyki zgodnego z kierunkiem studiów oraz przedstawienie karty odbycia praktyki podpisanej przez zakładowego opiekuna praktyk wskazanego w porozumieniu. Za nadzór nad organizacją i przebiegiem praktyk odpowiada wyznaczony dla każdego kierunku opiekun praktyk. Student może wskazać miejsce odbywania praktyki pod warunkiem, że jego charakter jak również charakter wykonywanych czynności są zgodne z kierunkiem studiów i programem praktyk.

Akademickie Biuro Karier (ABK) jest odpowiedzialne za monitorowanie losów zawodowych absolwentów. Użyteczność badań prowadzonych przez Biuro Karier dla jednostki odpowiedzialnej za prowadzenie ocenianego kierunku jest jednak dość ograniczona, ponieważ uzyskiwane dane nie pozwalają na ocenę kierunkowych efektów kształcenia. W przyszłości warto uzupełnić badania ankietowe (obecnie realizowane techniką CAWI poprzez system Lime Survey) wśród absolwentów także wykorzystaniem technik jakościowych, np. zogniskowanym wywiadem grupowym wśród absolwentów kierunku, które mogłyby być realizowane przez Wydział. Wyniki takich badań będą prawdopodobnie bardziej użyteczne dla ewentualnego modyfikowania programu studiów dla kierunku niż ogólne badania ankietowe. Z punktu widzenia śledzenia losów absolwentów możliwe jest także wykorzystanie generowanych dla Uczelni raportów z monitoringu sytuacji zawodowej absolwentów, prowadzonego przez

MNiSW na podstawie danych z ZUS. Uzyskiwane dane nie pozwalają jednak na szczegółowe analizy i wypracowanie rekomendacji dla ewentualnych modyfikacji kierunkowych efektów kształcenia.

Wydział stara się wspierać studentów ocenianego kierunku w procesie wchodzenia na rynek pracy. Zdecydowanie najszerszą ofertą skierowaną do studentów i obejmującą szereg różnorodnych działań (pośrednictwo pracy, praktyki staży, doradztwo zawodowe, możliwość udziału w projektach podnoszących kompetencje itp.) dysponuje Akademickie Biuro Karier (ABK), które jest jednostką ogólnouczelnianą. Szeroka i aktywna działalność Biura Karier, pozwalająca na wieloaspektowe wsparcie studentów w procesie wchodzenia na rynek pracy – nie jest jednak wykorzystywana obecnie w pełni przez jednostkę odpowiedzialną za oceniany kierunek.

W Uniwersytecie Szczecińskim, jednostką odpowiedzialną za wsparcie studentów z niepełnosprawnościami jest Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych (BON), którego zadaniem jest zapewnianie studentom z niepełnosprawnościami równego dostępu do oferty dydaktycznej Uczelni. Na kierunku *gospodarka nieruchomości* studiują obecnie 2 osoby z niepełnosprawnościami. Wydział umożliwia osobom z niepełnosprawnościami skorzystanie z indywidualnej organizacji studiów (IOS) oraz projektów związanych z nauczaniem przez Internet. BON dostosowuje oferowane rodzaje wsparcia do typu niepełnosprawności. Biuro oferuje studentom z niepełnosprawnościami alternatywne sposoby na zaliczenie poszczególnych egzaminów oraz zajęć z wychowania fizycznego. Istnieje również możliwość wyznaczenia asystenta, który wspiera osobę z niepełnosprawnością w procesie studiowania, a także w sprawach socjalno-bytowych poza Uczelnią. BON zapewnia również studentom z niepełnosprawnościami transport pomiędzy Uczelnią, a miejscem zamieszkania, a także pomiędzy budynkami Uczelni. W przypadku studenta z niepełnosprawnościami związanymi z prawidłowym funkcjonowaniem mózgu BON organizuje specjalne szkolenia dla nauczycieli akademickich pracujących z takimi studentami. Istotnym aspektem wsparcia studentów z niepełnosprawnościami jest również wsparcie psychologiczne, a także różnego rodzaju szkolenia i warsztaty. Zgodnie z regulaminem pomocy materialnej studenci posiadający orzeczenie o niepełnosprawności mogą otrzymać stypendium specjalne dla osób z niepełnosprawnościami. BON nie bada problemów i potrzeb osób z niepełnosprawnościami w sposób systemowy i sformalizowany. Badanie potrzeb takich studentów odbywa się w sposób niesformalizowany w postaci nieformalnych rozmów. Osoby z niepełnosprawnościami mogą zgłaszać ewentualne problemy pracownikom Biura. BON na bieżąco reaguje na sugestie studentów i rozwija swoją ofertę wsparcia.

Na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego działa 16 kół naukowych, do których przynależność uzależniona jest wyłącznie od zainteresowań studenta. Wydział zapewnia członkom kół naukowych wsparcie finansowe i merytoryczne. Dodatkowo członkowie kół naukowych mają zapewnione własne pomieszczenie do pracy z zapleczem socjalnym. Z analizy dokumentów wynika, że koła realizują projekty mające na celu nawiązanie współpracy ze środowiskiem społeczno-gospodarczym, spotkania z przedstawicielami świata biznesu i nauki oraz projekty o charakterze integracyjno-rozrywkowym dla studentów. Efektem ich działań jest możliwość zdobywania i pogłębiania wiedzy, zarówno członków kół jak i studentów kierunku *gospodarka nieruchomości*. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym członkowie kół naukowych pozytywnie zaopiniowali wsparcie merytoryczne oraz finansowe zapewniane przez Wydział.

Na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego funkcjonuje Wydziałowy Samorząd Studencki, który realizuje projekty o charakterze kulturowym, integracyjnym i rozrywkowym oraz uczestniczy w działaniach organów kolegialnych Wydziału. Przedstawiciele Samorządu obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym przyznali, że mają zapewnione odpowiednie wsparcie ze strony Władz Wydziału.

Mogą oni korzystać z infrastruktury Uczelni, mają zapewnione biuro oraz środki finansowe na działalność.

Dodatkowo studenci kierunku *gospodarka nieruchomościami* mają możliwość uczestnictwa w spotkaniach służących budowaniu kultury studenckiej. Uniwersytet Szczeciński posiada własną Placówkę Kulturalno – Edukacyjną, jaką jest Akademickie Centrum Kultury. Corocznie w maju odbywają się Juwenalia. Ponadto studenci mogą uczestniczyć w zespole chóralnym i sekcjach sportowych, między innymi w ramach Klubu Uczelnianego AZS.

8.2.

Na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego wdrożony został system opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej dla studentów. Studenci mogą liczyć na wsparcie ze strony nauczycieli akademickich oraz pracowników Wydziału. Studenci przyznali, że zdarzają się sporadyczne przypadki nieprawidłowego funkcjonowania systemu opieki dydaktycznej, jednakże nie zgłaszali oni zaistniałych problemów do Władz Wydziału. W przypadku zgłoszenia przez studentów nieprawidłowości w funkcjonowaniu systemu opieki dydaktycznej pracownicy Wydziału podejmują działania mające na celu rozwiązanie problemu. Niezbędne wsparcie związane z tokiem studiów studenci otrzymują od pracowników dziekanatu oraz pracownika sekretariatu Instytutu Geometrii i Statystyki.

Informacje o formach opieki i wsparcia dla studentów są dostępne na stronie internetowej Uczelni oraz w dziekanatach. Są one aktualne i kompletne. Studenci biorą udział w ocenie systemu opieki poprzez reprezentantów samorządu studentów w organach kolegialnych. Przedstawiciele samorządu studentów w trakcie spotkania z ZO PKA przyznali, że w trakcie posiedzeń tych organów przedstawiają bieżące opinie i wnioski, które następnie są rozpatrywane. W ich opinii władze Wydziału przychylnie podchodzą do ich propozycji zmian co sprzyja doskonaleniu systemu wspierania oraz motywowania studentów.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Na kierunku *gospodarka nieruchomościami* funkcjonują opiekunowie roku, jednakże studenci nie dostrzegają rzeczywistego wsparcia ze strony osób pełniących te funkcje. Na Uniwersytecie Szczecińskim funkcjonuje wirtualna platforma e-dziekanat, która umożliwia załatwianie spraw związanych z tokiem studiów za pośrednictwem Internetu. Dodatkowo na Wydziale funkcjonują indeksy w formie papierowej, które w opinii studentów są problematyczne i zbędne. Wydział podejmuje działania w celu ich likwidacji.

Plan studiów oraz harmonogram sesji egzaminacyjnej na kierunku *gospodarka nieruchomościami* w opinii studentów jest dostosowany do ich potrzeb i możliwości.

W ramach wsparcia materialnego studenci mogą wnioskować o przyznanie wszystkich świadczeń wskazanych w art. 173 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. System pomocy materialnej oferowany studentom jest racjonalny i przejrzysty. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci przyznali, że system stypendialny motywuje ich do osiągania lepszych wyników w nauce. Wydział wspiera studentów w kontaktach z otoczeniem społecznym i gospodarczym oraz w procesie wchodzenia na rynek pracy. Na Uniwersytecie Szczecińskim funkcjonuje Akademickie Biuro Karier oraz Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości.

Jednostka zapewnia studentom z niepełnosprawnościami wsparcie dydaktyczne i materialne oraz umożliwia im pełen udział w procesie kształcenia.

Na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego funkcjonują koła naukowe, ich członkowie mają zapewnione wsparcie finansowe i merytoryczne.

Władze wspierają Samorząd Studencki, który realizuje projekty o charakterze kulturowym, integracyjnym oraz rozrywkowym oraz uczestniczy w działaniach organów kolegialnych Wydziału.

Skuteczność systemu wsparcia dydaktycznego oraz administracyjnego dla studentów jest systematycznie badana w ramach oceny nauczycieli akademickich przez studentów oraz w ramach badania jakości studiów. W żadnym z badań nie ma pytań otwartych, które umożliwiałyby studentom anonimowe zgłaszanie ewentualnych problemów.

Dobre praktyki

1. Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych organizuje specjalne szkolenia dla nauczycieli akademickich, którzy pracują ze studentami z niepełnosprawnościami związanymi z prawidłowym funkcjonowaniem mózgu.

Zalecenia

1. Zaleca się przeprowadzanie analizy systemu zgłaszania nieprawidłowości w funkcjonowaniu systemu wsparcia dla studentów. Ponadto konieczne jest przeprowadzenie akcji informacyjnej dla studentów kierunku *gospodarka nieruchomościami* dotyczącej możliwości zgłaszania nieprawidłowości oraz oferowanych metod wsparcia.
2. Zaleca się zmianę sposobu wybierania opiekunów roku, tak by studenci znali osobę pełniącą tę funkcję. Dobrą praktyką wydaje się wybór opiekuna roku spośród nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia dla studentów kierunku *gospodarka nieruchomościami*.
3. Zaleca się zintensyfikowanie działań mających na celu likwidację indeksów w formie papierowej.
4. W procesie badania losów absolwentów zaleca się wykorzystanie techniki zogniskowanego wywiadu grupowego z absolwentami – przy stosunkowo niewielkich kosztach pozwoli to uzyskać ciekawy materiał badawczy, a jednocześnie będzie służyć podtrzymaniu więzi z absolwentami. Zaleca się także zintensyfikowanie współpracy z Akademickim Biurem Karier.

5. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny

Ocena jakości kształcenia na kierunku *gospodarka nieruchomościami* prowadzonym na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego dokonana została w dniach 22 - 23 maja 2017 roku po raz pierwszy.

Zalecenie	Charakterystyka działań doskonalących oraz ocena ich skuteczności
-	-

